Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing

jaargang 1
nummer 5
mei 2008

Thema: Informatievoorziening bij crisisbeheersing

Nationale veiligheidsstrategie Verenigd Koninkrijk

Openingsconferentie Stephenson Disaster Management Institute

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond creëert standaard voor risicobeheersing

Ministerie van **Binnenlandse Zaken** *en* **Koninkrijksrelaties**

Inhoud

Thema: Informatievoorziening bij crisisbeheersing

- Voorwoord door Uri Rosenthal 3
- Informatiebeleid Veiligheid: bijdragen aan een veilige samenleving 4
- "Alle hens aan dek": ASE Veiligheid 4 – 6 maart 2008 6
- Informatiearchitectuur Sector Veiligheid 8
- Netcentrisch werken: geen keuze maar noodzaak 9
- G-BIV: eenheid in informatievoorziening GHOR 10
- Geodata Infrastructuur voor Rampenbestrijding en Crisismanagement 12
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen ankerpunt voor hulpdiensten 14
- Geodata in de veiligheidsregio Rottterdam-Rijnmond 15
- Informatiemanagement schreeuwt om regie - column Arre Zuurmond 16
- Dynamische bereikbaarheidskaart 17
- CrisisManagement Studio: oefenomgeving voor innovaties 18
- Crisisinformatiemanagement in de veiligheidsregio IJsselland 19
- Informatiebeleid brandweer Haaglanden 20
- Resultaat door uniforme aanpak (Regionaal Crisisplan) 20
- MultiTeam operationeel in Hollands Midden 21
- Het multidisciplinaire OOV-portaal 22
- Vier vragen aan Cor de Vos, voorzitter Raad MIV 44

Nationale veiligheidsstrategie Verenigd Koninkrijk (Bruce Mann, UK Cabinet Office) 24
Openingsconferentie Stephenson Disaster Management Institute 26
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond creëert standaard risicobeheersing 28
Overstromingen: de impact voor ziekenhuizen in Nederland 30
Samenwerking EK voetbal bekrachtigd 33
Overname COT door Aon 33
De strafbare overheid: strafrechtelijke aansprakelijkheid voor ambtenaren 34
Centre of Excellence for National Safety and Security i.o. 36
Niet bang maar voorbereid 37
Evaluatie crisisbeheersing rond het 'mysterie van Hoogeveen' 38
Leerpunten van crises in 2007 40
ROAR laat kwetsbaarheden wetsvoorstel veiligheidsregio's zien 42
Top 10 projecten Publieke Veiligheid Award 2008 43
Veiligheidscongres 2008 43

Het Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing is een maandelijkse uitgave van de directie Crisisbeheersing van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en verschijnt elf maal per jaar. Het blad informeert, signaleert en biedt een platform aan bestuurders en professionals over beleidsontwikkeling, innovatie, uitvoering en evaluatie ten aanzien van nationale veiligheid en crisisbeheersing. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen berust bij de auteurs.

Voorwoord

Informatievoorziening bij crisisbeheersing staat tegenwoordig al gauw voor informatie- en communicatietechnologie. We denken onmiddellijk aan computers, internet, mailverkeer, sms, mobiele telefoons en foto- en videoapparatuur in zakformaat. Dat is inderdaad niet weg te denken. Maar toch gaat het bij adequate informatievoorziening bij crisisbeheersing ook onveranderlijk over rechtstreekse mondelinge communicatie tussen personen. En over wat er in die contacten goed en fout kan gaan.

Uit het verleden weten we dat calamiteiten soms voortkomen uit misverstanden, omdat de één denkt iets van de ander gehoord te hebben wat die ander niet gezegd heeft, of wat die ander niet bedoelde te zeggen. Uit echte crises en uit de oefenpraktijk weten we dat er van alles mis kan gaan, omdat de politieke en bestuurlijke taal niet altijd correspondeert met de taal van de operationele diensten. Dat kan aan beide kanten tot onbegrip leiden.

In kritieke situaties moet de informatievoorziening tijdig en accuraat zijn. De modernste informatie- en communicatiemiddelen blijken dan niet altijd beter te zijn dan de traditionele, zo niet 'ouderwetse' methoden. We kennen allemaal de klassieke verhalen over calamiteiten waarbij de moderne informatiemiddelen het lieten afweten en de beslissers en hulpverleners moesten terugvallen op eeuwenoude methoden zoals het wisselen van briefjes en koeriersdiensten. En wanneer autoriteiten echt te maken krijgen met een ernstige calamiteit, gaat niets boven de schouw van het rampterrein, met eigen ogen en met open oor.

Daar komt bij dat de modernste informatie- en communicatiemiddelen soms nu juist tekortschieten. Tijdens Katrina bleek het veelvuldige gebruik van sms-communicatie vaak misverstanden te veroorzaken. Sms-verkeer moet het hebben van compacte mededelingen – zo compact dat de precisie eronder lijdt. En wat te denken van het uitvallen van de mobiele telefonie in grote delen van het rampgebied waardoor vele autoriteiten lange tijd volkomen onthand waren. Dit temeer omdat ze, net als bij ons, inmiddels zo gewend waren aan het oproepen van telefoonnummers uit het display van hun mobiele toestel, dat ze geen enkel telefoonnummer meer uit het hoofd bleken te kennen.

Natuurlijk kunnen en moeten we ons voordeel doen met de voordelen die de nieuwe informatie- en communicatietechnologie ons biedt. Crisissituaties kenmerken zich door urgentie, dus door de behoefte aan snelle besluitvorming. Alles wat daartoe kan bijdragen, moet positief gewaardeerd worden. Het vergt ook een totaal andere kijk van de kant van de overheid op crisiscommunicatie in de richting van de bevolking. Bijvoorbeeld omdat de burgers, als zich iets ernstigs voordoet, vaak net zo snel als de autoriteiten weten wat er aan de hand is. En dan niet alleen, zoals al lange tijd het geval is, door naar de televisie te kijken en teletekst te lezen, maar ook door – om een voorbeeld te noemen – op Google de naam van de gevaarlijke stof in te tikken en daar onmiddellijk de gezondheidsrisico's op te sporen. Dit terwijl de autoriteiten nog bezig zijn te overleggen wat en hoe ze de bevolking over het dreigende onheil zullen informeren.

Beschouw dit alles svp als een aantal kanttekeningen bij dit meinummer van het *Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing*. Informatiearchitectuur, geo-datasystemen, netcentrische informatievoorziening en dergelijke zijn belangrijk. Maar houd daarbij wel de 'alledaagse' informatie- en communicatieproblemen tijdens crises in de gaten. De modernste vondsten zullen die alledaagse problemen en probleempjes niet wegspelen.

Uri Rosenthal,
voorzitter COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement – An Aon Company

Informatiebeleid Veiligheid

Bijdragen aan een veilige samenleving

'Burgers hebben recht op een veilige samenleving'. Dit stelde mevrouw Ter Horst bij haar aantreden als minister. Daarom stelde zij als prioriteit dat de rampenbestrijding op 31 december 2009 op orde moet zijn. Dit vraagt om een slagvaardig veiligheidsveld dat multidisciplinair optreedt bij rampen en crises, maar ook adequaat handelt bij regulier optreden. Maar is dat er ook?

Twee jaar geleden werd een flinke versnippering geconstateerd op het gebied van informatiemanagement binnen de veiligheidsketen. BZK besloot destijds een beleidsvisie te ontwikkelen voor de informatievoorziening in het veiligheidsdomein met als naam het Informatiebeleid Veiligheid (IBV). In dit beleid staat het verbeteren van het hebben en delen van informatie tussen veiligheidspartners centraal. Dat wordt onder meer bereikt door het maken van kaders en afspraken tussen de veiligheidspartners en door het maken van keuzes in de ICT. Het IBV heeft als beoogde effecten: goed geïnformeerde hulpverleners, snellere responstijden, een gezamenlijk situatiebeeld voor alle betrokkenen, duidelijke communicatie en snellere hulp bij calamiteiten, en kosteneffectiviteit.

IBV beschrijft drie niveaus:

1. de *afspraken* en regie over het hebben en delen van informatie;
2. de *informatie* feitelijk hebben en delen;
3. de benodigde *technische* en *ICT* voorzieningen.

Deze niveaus zijn gevat in het hieronder afgebeelde galaxymodel.

Zo zijn er de architectuur en standaarden in het groen, de kaders en afspraken in het oranje en de ICT basisvoorzieningen in het blauw. Veel initiatieven die u tegenkomt in deze uitgave vallen binnen de scope van IBV. Om deze reden vindt u bij elk van de andere initiatieven ook een klein galaxymodel met daarop aangegeven het gebied waaronder het initiatief valt. Zo behoort IASV tot de 'architectuur en standaarden' in het groen en vallen de NEC experimenten onder de 'kaders en afspraken' in het oranje. Door te kijken naar de verschillende galaxymodellen in deze uitgave zult u ontdekken dat IBV kan worden gezien als de onderliggende structuur van de informatievoorziening in het veiligheidsveld die elk van de andere onderwerpen in dit blad verbindt. Mooi, maar wat is het nu precies?

IBV is het benoemen, vastleggen, aanscherpen en waar nodig bijsturen van de onderliggende structuur en samenhang binnen de veiligheidssector op het gebied van

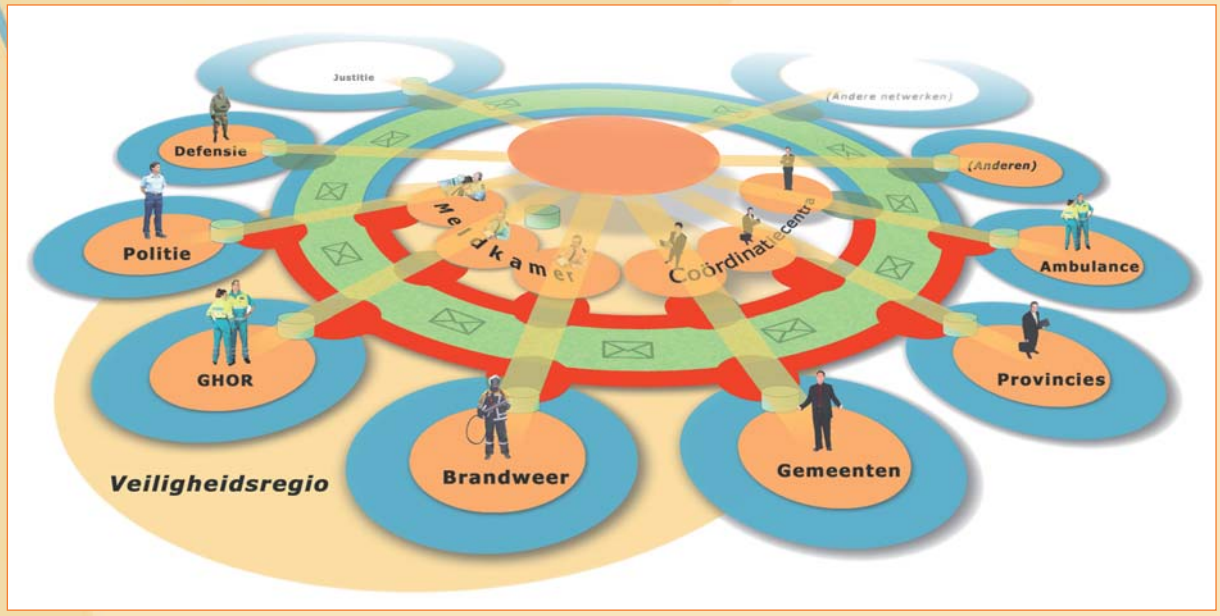

de informatievoorziening. En dit allemaal om bij te dragen aan dat slagvaardige veiligheidsveld. Waar het om gaat is dat de veiligheidspartners (o.a. politie, brandweer, GHOR, gemeenten, waterschappen, Defensie) op verschillende niveaus noodzakelijke en actuele veiligheidsinformatie behoren te delen met elkaar. Zowel bij het normale optreden als in geval van een crisis of ramp. Daarover moeten de verschillende partijen met elkaar afspraken maken en deze afspraken vertalen in hun eigen informatie-voorziening. IBV biedt daarbij een referentiekader, dat het maken van afspraken en het uitvoeren daarvan vergemakkelijkt.

Om tot uitvoerbaar beleid te komen zijn missie en visie vertaald in vier strategische *doelen*:

1 het verbeteren van het prestatievermogen van de veiligheidssector als geheel door het kunnen hebben en delen van informatie;
2 optimale kosteneffectiviteit van gezamenlijke informatievoorzieningen;
3 beheersbaar opgebouwde informatievoorzieningen (deelbaar, herbruikbaar, koppelbaar);
4 informatievoorzieningen zijn voldoende robuust bij rampen en crises.

Om eenheid en standaardisatie te kunnen waarborgen ontwikkelt IBV kaders waaraan initiatieven op het gebied van informatiehuishouding in het veiligheidsveld getoetst kunnen worden. Het doel is dat de veiligheidspartners op die manier gaandeweg een gemeenschappelijke informatie-huishouding ontwikkelen. Het is de bedoeling dat veiligheidspartners zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande voorzieningen of ontwikkelingen die al in het veld spelen. Want zoals ook duidelijk wordt uit de andere artikelen in deze uitgave, wordt er natuurlijk nu al op verschillende terreinen samengewerkt.

Deze maand wordt een IBV presentatietour afgesloten die langs alle veiligheidsregio's is geweest. Ook heeft IBV een belangrijk aandeel gehad in de organisatie van de in maart gehouden Accelerated Solution Environment (ASE) veiligheid en sluiten de resultaten daarvan aan bij de IBV doelstellingen. Verder zijn wij volop in beweging om IBV helder te positioneren in het veiligheidsveld. Want juist nu met de ASE een roep om versnelling zichtbaar is geworden binnen de rampen- en crisisbeheersing, is het belangrijk dat we niet de onderliggende samenhang in het gehele veiligheidsveld uit het oog verliezen. En daarbij helpt IBV.

Erik Kroon en Michan Biesbroek,
afdeling Informatiebeleid, directie Strategie, DG Veiligheid, ministerie van BZK

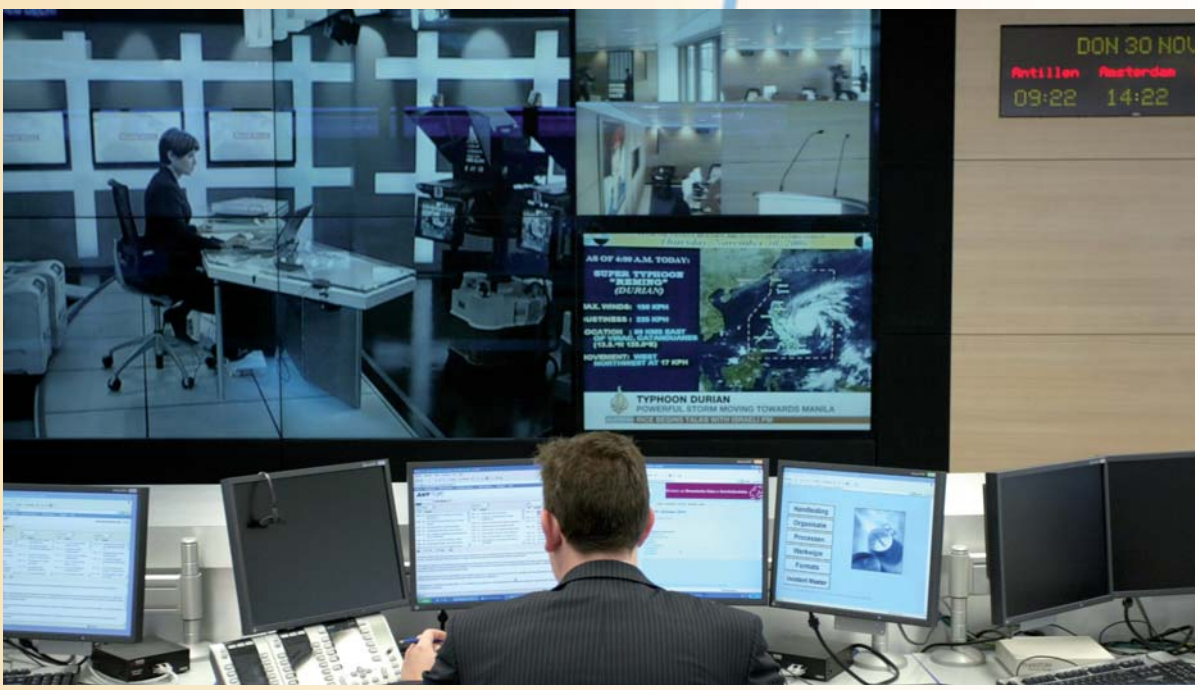

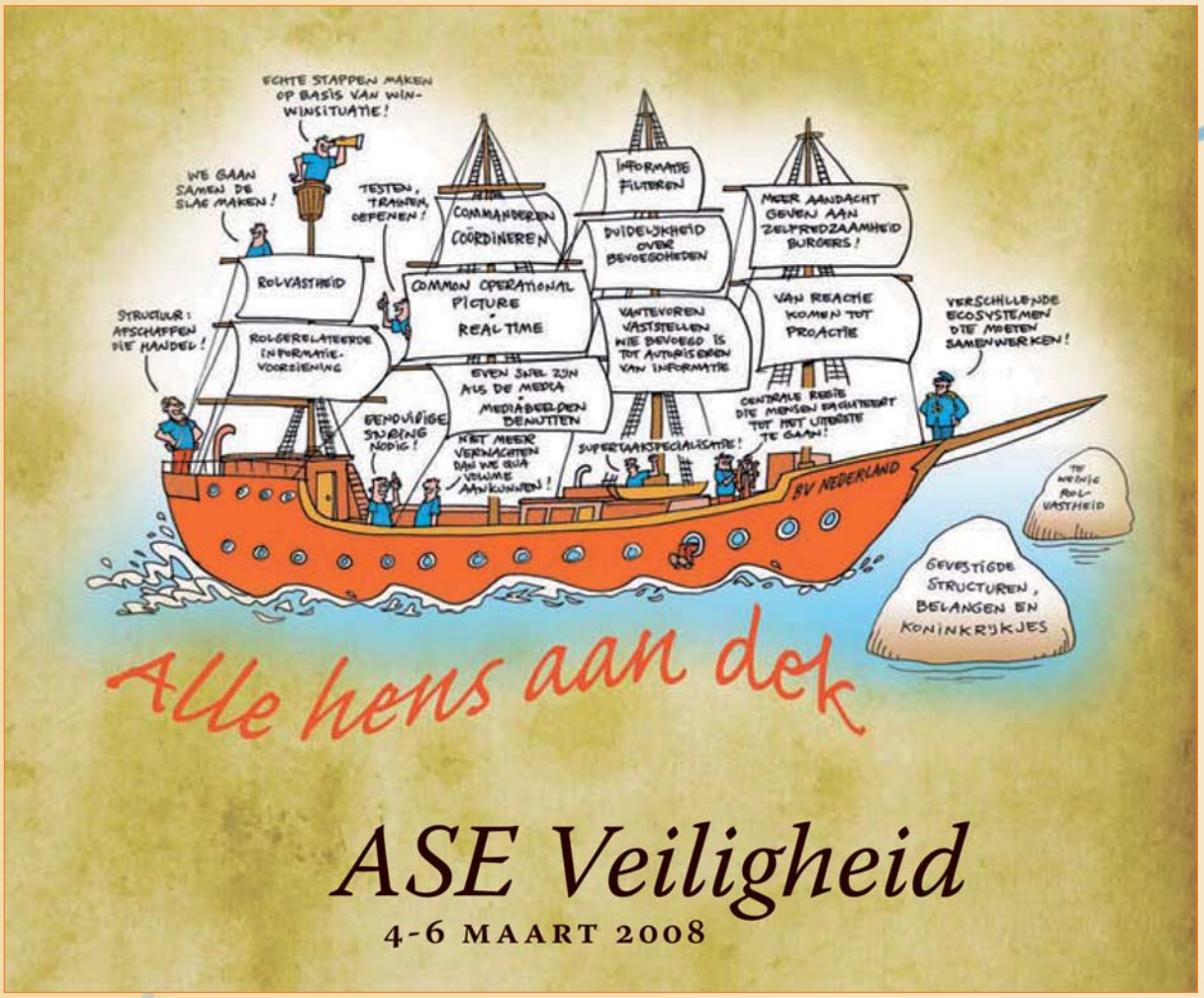

Op de Accelerated Solution Environment (ASE) Veiligheid hebben bestuurders en topambtenaren uit het veiligheidsdomein met veel enthousiasme en energie drie dagen lang gewerkt aan het verbeteren van de crisisbeheersing en rampenbestrijding. Het motto van de ASE-sessie, 'Alle hens aan dek', benadrukte de noodzaak van een gezamenlijke aanpak.

Uit evaluaties van rampen, crises en rampenoefeningen als Voyager en Bonfire blijkt dat de communicatie- en informatie-uitwisseling tussen de veiligheidspartners drastisch moet worden verbeterd. Het grote aantal betrokken en grotendeels autonome spelers in het veiligheidsveld maakt het lastig om tot landelijk gedragen afspraken en initiatieven te komen. De ASE Veiligheid is gehouden om dit te doorbreken!

De deelnemers (burgemeesters, een commissaris van de Koningin, hoge functionarissen uit de verschillende kolommen en hoge beleidsambtenaren) hebben zeer intensief gewerkt aan deze doorbraak; een gemeenschappelijke visie en aanpak. Door de samenstelling van de groep – beslissers zelf – is er commitment op hoog niveau. De deelnemers hebben afgesproken de visie en aanpak in eigen kring uit te dragen en te zorgen voor draagvlak en commitment. In de kaders leest u meer over de belangrijkste conclusies van de ASE. Zij vormen de basis waarmee we crisisbeheersing en rampenbestrijding een belangrijke stap voorwaarts brengen.

Tevens zijn in de ASE randvoorwaarden benoemd die het mogelijk moeten maken dat deze streefbeelden gerealiseerd worden. De belangrijkste zijn:

- een programma onder centrale regie;
- alle ketenpartners doen enthousiast mee;
- het benutten van de ontwikkeling van de veiligheids-regio's;
- versnelde uitvoering van lopende programma's

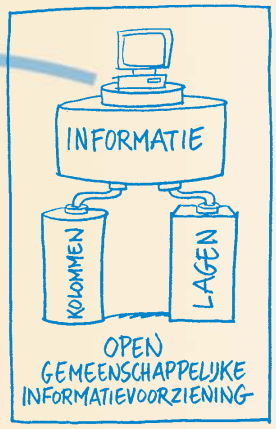

Gemeenschappelijke informatievoorziening tussen alle lagen en kolommen
Informatie is beschikbaar voor wie het nodig heeft. De actoren in de keten hebben eenzelfde en een gedeeld beeld. Zij maken daarbij gebruik van open systemen, koppelvlakken en standaarden. Iedere actor beschikt over een marktplaats met informatie.

Een multidisciplinaire vraag-organisatie voor informatie
De multidisciplinaire vraagorganisatie brengt de informatiebehoefte van de veiligheidspartners in kaart. De 'multivraag' bundelt de gemeenschappelijke behoeften van de ketenpartners. Zij vertaalt deze naar functionele eisen en adviseert over prioriteiten aan het Veiligheidsberaad en het Rijk. De multidisciplinaire vraag-organisatie is opdrachtgever en heeft rechtspersoonlijkheid.

Multi-inzetbare professionals
Selectie van bestuurlijke en operationele professionals vindt plaats op basis van vooraf opgestelde kwaliteits-profielen en een assessment. Zij beschikken over een certificaat en onderhouden dit.

Een eenvoudige structuur met minder spelers en een heldere rolverdeling
Op de drie niveaus (lokaal, regionaal en nationaal) functioneren geroutineerde en gecertificeerde crisiskernteams. Alleen beslissers hebben zitting in het team. Externe partners schuiven aan na toestemming van de voorzitter van het crisis-kernteam afhankelijk van de aard van de crisis.

specifiek zijn genoemd: PPMV, IASV, GEO, meldkamerdomein, NMS, NEC. Dit magazine informeert u over verschillende van deze projecten.

Het is nu zaak om het bereikte resultaat van de ASE te borgen; het commitment en draagvlak dat is ontstaan voor het verbeteren van de rampenbestrijding en crisis-beheersing vast te houden en uit te breiden. De versnelling die van 4 tot en met 6 maart 2008 ingezet is, moet de komende tijd vormgegeven en voortgezet worden.

Sabine Geerdes,
afdeling Informatiebeleid, directie Strategie, dg Veiligheid, ministerie van BZK
Hans Lanser,
Raad voor de Multidisciplinaire Informatievoorziening Veiligheid (MIV)

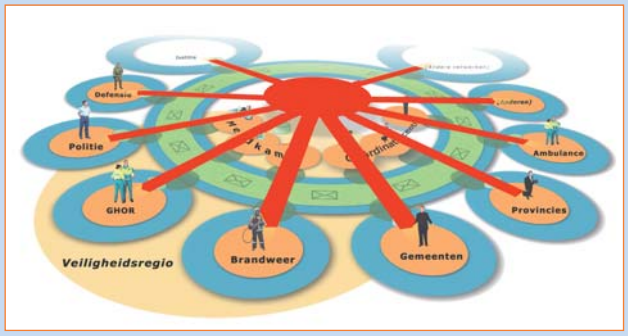

De ASE heeft onderstreept dat het hebben van een zelfde, actueel en gedeeld beeld onder de hulpverleningspartijen essentieel is om slagvaardig crisissituaties het hoofd te kunnen bieden. Hiervoor zijn op de ASE kaders opgesteld; de oranje verbindingslijnen in de IBV galaxy. De ASE heeft zich echter alleen gericht op rampenbestrijding en crisisbeheersing. IBV gaat verder; er moet ook adequaat gehandeld worden bij regulier optreden.

Informatiearchitectuur Sector Veiligheid

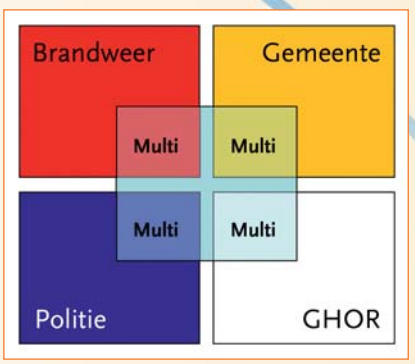

Het delen van informatie tijdens rampen en crises bevat verschillende knelpunten. Dat blijkt onder andere uit het evaluatierapport van oefening Voyager. Daarin staat dat de mate waarin alle relevante actoren een gedeeld beeld hadden van de verschillende zaken en incidenten tijdens deze oefening voor verbetering vatbaar is. Eén van de aanbevelingen luidt dan ook: 'Maak over de verschillende ketens en bestuurslagen heen aanvullende afspraken over criteria en het minimum niveau (*need to know*) van informatiedeling'. De relevante informatie, die nodig is voor het adequaat managen van de ramp of crisis staat hierbij centraal. De Raad voor de Multidisciplinaire Informatievoorziening Veiligheid (Raad MIV) heeft daarvoor in 2007 het project Informatiearchitectuur Sector Veiligheid (IASV) in het leven geroepen. Het project beschrijft helder en eenduidig welke informatie de betrokken actoren tijdens een ramp of crisis onderling uitwisselen. Bijvoorbeeld de informatie-uitwisseling tussen de regionale commandant en de operationele leider over gegevens over het effectgebied of eventuele slachtoffers. Resultaten van het project worden vastgelegd in de informatiearchitectuur van de sector Veiligheid. Hierbij richt de IASV zich alleen op de informatie die tussen actoren wordt uitgewisseld ('multi-informatie').

Samen bouwen

De informatiearchitectuur bestaat straks uit allerlei 'multi-informatiebouwstenen'. Daarbij is de minimale inhoud van ieder relevant multi-informatieproduct beschreven. Ook is vastgelegd wat het doel van het informatieproduct is en wie het nodig heeft. Bij het beschrijven daarvan spelen experts uit het veld een belangrijke rol. Zij helpen de IASV antwoord te geven op vragen als: 'Is dit de juiste te delen informatie?', 'Mist u nog belangrijke informatieproducten?' en 'Is dit voor u nuttige, belangrijke of essentiële informatie voor het nemen van besluiten binnen uw verantwoordelijkheid?' Wanneer de bouwstenen zijn beschreven, zijn ze te gebruiken als checklist bij het uitwisselen van informatie. In een oogopslag maken de bouwstenen duidelijk welke informatie een antwoord levert op specifieke vragen en welke actoren een rol spelen bij de uitwisseling van die informatie.

Netcentrisch verspreid

Met een netcentrische informatievoorziening beschikt iedereen op het zelfde moment over dezelfde informatie. De IASV is nauw betrokken bij de realisatie van die netcentrische informatievoorziening. Het NEC-project (zie elders) creëert de randvoorwaarden voor zo'n informatievoorziening. De IASV geeft daarbij aan welke informatie relevant is voor het managen van de crisis. Vragen als: 'Wie doet wat?', Welke informatie heb ik daarvoor nodig?', 'Hoe organiseer ik dit?' en 'Hoe deel ik vervolgens deze informatie?' worden door beide projecten gezamenlijk beantwoord. Ook het project Referentiekader Regionaal Crisisplan levert hierin een belangrijke bijdrage. Op basis van de rollen en activiteiten uit het Regionaal Crisisplan wordt vastgesteld wie welke informatie nodig heeft en wie welke informatie levert.

De handen ineen

Het managen van rampen en crises krijgt steeds meer gestalte. Voor veiligheidsregio's is dit het moment om te investeren in de verbetering van informatie-uitwisseling. De IASV legt hiervoor een solide basis. Daarbij is de medewerking van met name procesdeskundigen van groot belang. Het succes van IASV is afhankelijk van de samenwerking tussen partners in de veiligheidssector, het vertrouwen in elkaar en de inzet van de veiligheidspartners.

Mireille Beumer,
projectleider Informatiearchitectuur Sector Veiligheid (IASV)
(m.beumer@raadmiv.nl)
Floortje Vriezema,
Turnaround Communicatie

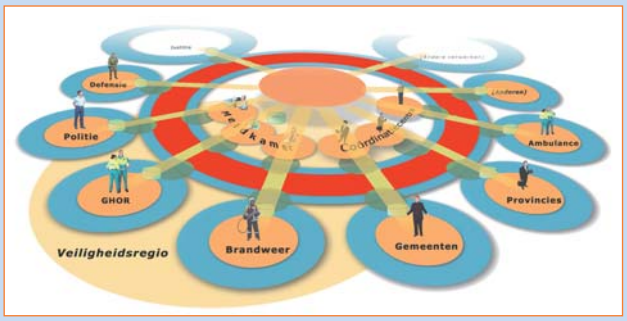

De Informatiearchitectuur Sector Veiligheid (IASV) zet op een rij bij welke activiteiten, welke specifieke informatie tussen veiligheidspartners wordt uitgewisseld. De IASV-architectuur beschrijft wat de minimale inhoud van deze informatie is en wie de betrokkenen zijn. Zo wordt inhoudelijk invulling gegeven aan de informatielaag van het IBV-model en wordt een landelijk uniform kader voor de informatie uitwisseling gerealiseerd.

Netcentrisch werken: geen keuze maar noodzaak

De wereld wordt er door de bril van een rampenbestrijder niet overzichtelijker op: oorzaken zijn steeds moeilijker te achterhalen en gevolgen van zich manifesterende problemen vaak niet meer in volle omvang te overzien. De huidige rampenbestrijdings- en crisisbeheersingsorganisatie kent een gelaagde structuur (operationeel, tactisch en strategisch niveau), waarbij informatie veelal van beneden naar boven gaat en besluitvorming de omgekeerde weg volgt. Met als gevolg dat besluiten genomen worden op basis van verouderde en onvolledige informatie en het besluitvormingsproces op zich veel te traag is. In rapporten en evaluaties van diverse incidenten wordt geconstateerd dat de communicatie al niet meer de hiërarchieke weg volgt en beslissingen op andere niveaus worden genomen.

De media maken gebruik van uiterst geavanceerde communicatie- en beeldregistratietechnieken waardoor de officiële overheidsvoorlichting tijdens de acute fase van een incident achter de feiten aanholt. Bestuurders zien zich snel geconfronteerd met lastige vragen en zoeken naar alternatieve mogelijkheden om zo snel mogelijk de media-aandacht te kunnen bevredigen; en dat, terwijl de aan de kwaliteit van de verstrekte informatie gestelde eisen steeds hoger worden.

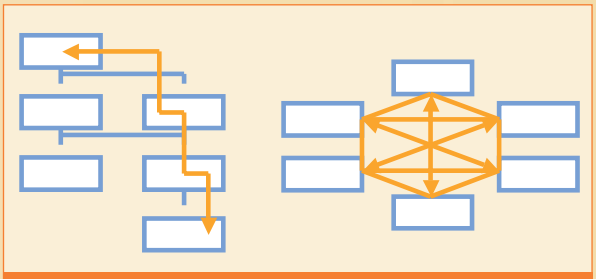

Traditioneel versus Netcentrisch

Toepassing van het concept van Netcentrisch werken kan hier een oplossing in bieden. Binnen dit concept vindt sturing en synchronisatie van acties plaats door middel van een adequate informatiepositie in plaats van door hiërarchie

- dus niet meer: informatie naar boven en beslissingen naar beneden;
- maar: binnen de tevoren vastgestelde kaders, sneller beslissingen nemen op basis van informatiepositie.

Informatie is zo beschikbaar voor wie het nodig heeft. De spelers in de keten hebben steeds eenzelfde en een gedeeld, actueel beeld. Om de open, gemeenschappelijke informatievoorziening te realiseren, wordt een “marktplaats” van informatie ontwikkeld, waar iedere actor informatie kan vinden voor zijn specifieke situatie vanuit zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid. Deze informatiemarktplaats is een dynamische >>>

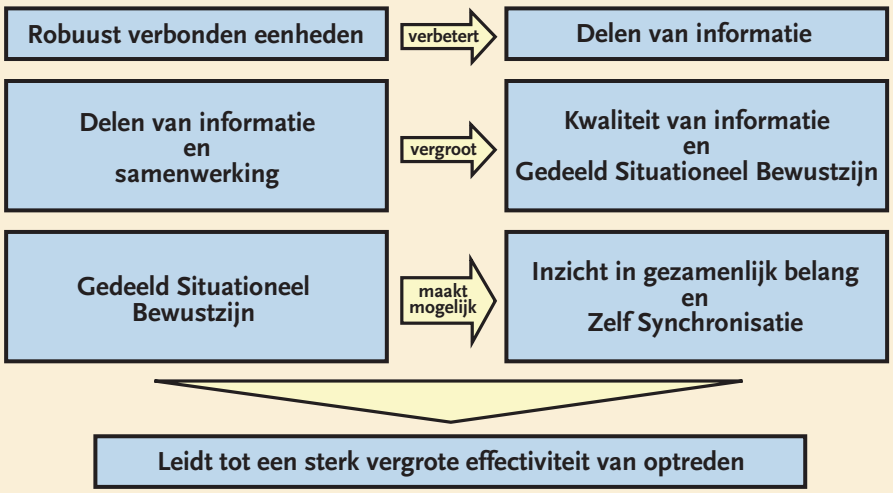

Het verbeteren van de effectiviteit van optreden met behulp van NEC

samenwerkingsruimte, waar de actoren informatie halen, toevoegen of verrijken. Informatie wordt continu gedeeld. Dit vraagt een andere manier van werken en een volwassen rolinvulling van de actoren. En dus een cultuurverandering! Het is belangrijk te beseffen dat het bij Netcentrisch werken niet gaat om een IT-netwerk, maar om een netwerk van mensen. Via de "marktplaats" staan alle actoren met elkaar in contact. De techniek speelt een belangrijke, maar slechts faciliterende rol.

Onze huidige samenleving is al in zeer grote mate Netcentrisch. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Wikipedia, YouTube, Google etc. Iedereen stelt informatie beschikbaar en iedereen kan dit gebruiken. De toepassing van NEC principes binnen de crisis- en rampenbestrijding is dus niet een revolutionaire stap maar veeleer een noodzakelijke richting om niet nog verder weg te geraken bij de ontwikkelingen in de "buitenwereld".

Leo Kooijman,
directie Strategie, DG Veiligheid, ministerie van BZK

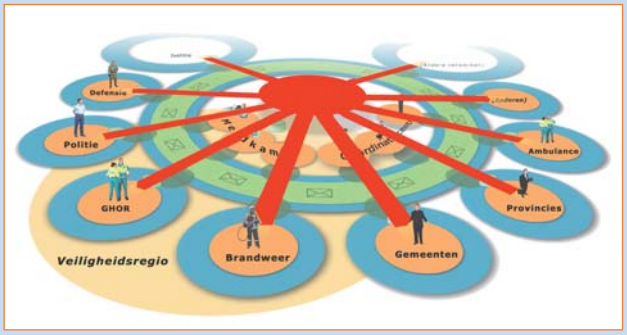

Het netcentrisch werken is oorspronkelijk afkomstig uit Defensiekringen. Hier heeft het tot doel om zo efficiënt en effectief mogelijk te kunnen opereren in wisselende coalities op wisselende plaatsen en onder wisselende omstandigheden. Ook in de rampenbestrijding wordt deze manier van werken gebruikt. De werkwijze vereist goede afspraken tussen de deelnemende ketenpartijen; de oranje verbindingslijnen in de IBV Galaxy.

G-BIV: eenheid in informatievoorziening van de GHOR

In de onlangs uitgekomen "risicoanalyse domein GHOR" gaat de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV) in op de belangrijkste knelpunten, kansen en bedreigingen voor de organisatie van de GHOR. 'De 25 GHOR regio's werken teveel los van elkaar en vinden daardoor vaak het wiel meerdere keren uit', stelt iemand in deze analyse. Daarop is mede de focus van het programma Geneeskundige Bestuurlijke Informatievoorziening (G-BIV) gericht, om verdeeldheid te voorkomen.

Het programma G-BIV zorgt ervoor dat regionale initiatieven op het gebied van de geneeskundige informatie-voorziening met expertise, geld of extra menskracht kunnen uitgroeien tot landelijke systemen. En met succes. Begin april werd in Den Bosch zowel Ambulancebijstand als Gewondenspreiding landelijk in gebruik genomen. Andere programmaonderdelen zoals het Slachtoffervolg-systeem en Human Factor 112, GHOR4all staan nog voor dit jaar op de rol.
G-BIV zorgt ervoor dat de GHOR en haar partners – tijdens opgeschaalde omstandigheden – op een betrouwbare en voorspelbare manier onderling informatie uitwisselen. Hiermee wordt vooral bereikt dat de GHOR meer als een "eenheid" gaat werken.

Informatievoorziening verbeterd

Het doel van het programma is dat de regionale organisaties van de GHOR, zorginstellingen, zoals ziekenhuizen en traumacentra, gemeenten en andere ketenpartners tijdens rampen en crises snel de juiste informatie kunnen uitwisselen, zodat de geneeskundige hulpverlening zo effectief mogelijk kan worden ingezet. Daarbij wordt zoveel mogelijk geprobeerd om in opgeschaalde situaties op een zelfde manier te werken als in de dagelijkse praktijk.

De verbeterde landelijke informatievoorziening heeft grote voordelen voor verschillende partijen. De verantwoordelijke bestuurders worden door hun Regionaal Geneeskundig Functionaris sneller en adequater geïnformeerd en kunnen daardoor nog betere besluiten nemen. Verwanten krijgen

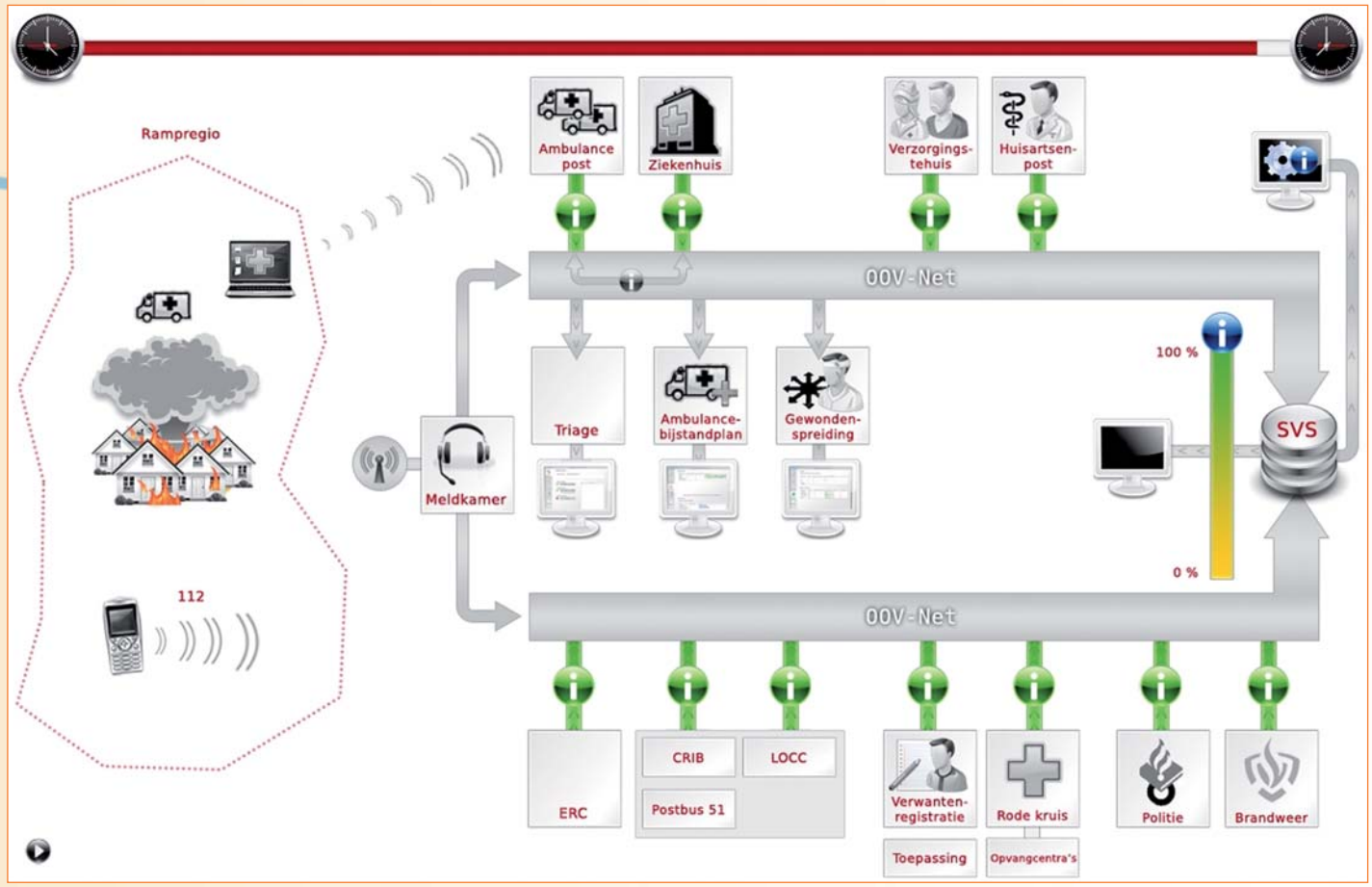

sneller informatie over bijvoorbeeld in welk ziekenhuis hun gewonde relatie is opgenomen. Ziekenhuizen kunnen zich beter voorbereiden op de aantallen gewonden. Bovenal geldt dat de gewonden sneller en effectiever geholpen kunnen worden.

Regie voeren

De GHOR-medewerkers kunnen door de landelijke informatievoorziening daadwerkelijk regie voeren als er sprake is van opgeschaalde zorg. Zodra het aantal slachtoffers bekend is, kan de meldkamer ambulancezorg snel voldoende ambulances oproepen en naar de juiste plaats dirigeren. Vervolgens wordt automatisch nagegaan welke ziekenhuizen in de omgeving capaciteit hebben om de gewonden op te vangen. In een later stadium kunnen slachtoffers zelfs tot in het ziekenhuis gevolgd worden. Het overbelast raken van spoedeisende hulpafdelingen wordt voorkomen omdat gewonden efficiënt over verschillende ziekenhuizen worden verspreid.

Het ministerie van BZK is opdrachtgever van het programma G-BIV. De koepelorganisatie GHOR Nederland regisseert de uitvoering van het programma binnen de GHOR-regio's. De Voorziening tot samenwerking Politie Nederland (vts PN) en het Nationaal ICT Instituut in de Zorg (NICTIZ) zorgen voor de daadwerkelijke uitvoering van de programma's. Ook het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport (VWS) en andere ketenpartners zijn deelnemers aan het programma.

Op de vernieuwde website **www.gbiv.nl** vindt u meer informatie over de verschillende programma's die G-BIV ondersteunt. Vragen kunt u indienen via **info@g-biv.nl** of door contact op te nemen met een van de programma-teamleden.

Ulfert Vos, Nationaal ICT Instituut in de Zorg

G-BIV EENHEID DOOR INFORMATIE

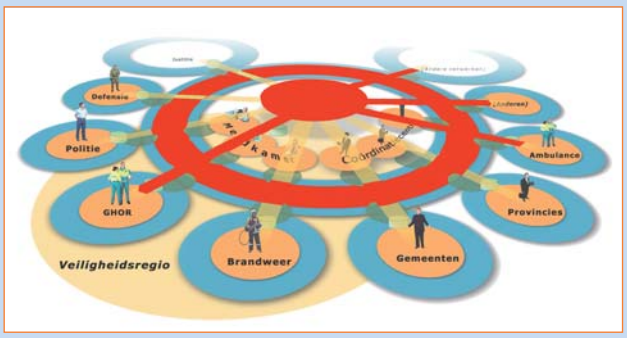

G-BIV richt zich op afspraken met de partijen in het geneeskundige deel van de veiligheidssector. Daarnaast definieert G-BIV het *wat* van de geneeskundige (bestuurlijke) informatie.

GEO Katern

Als je de gemiddelde hulpverlener vraagt welk type informatie de veiligheidspartners echt bindt, dan is het antwoord verrassend consistent: een plaatje met een kaart, waarop incidentgegevens staan geplot. Natuurlijk zit er een hele wereld achter dat antwoord, maar het geeft wel het belang aan van geografische informatie in incidentafhandeling, crisisbeheersing en rampenbestrijding.

Het is niet verwonderlijk dat door deze urgentie/behoefte de afgelopen jaren juist op geo-gebied een oerwoud aan niet-samenhangende initiatieven is ontstaan. Even logisch is vervolgens de beweging om hier op interdepartementaal niveau regie op te gaan voeren. Inmiddels heeft het interdepartementale GI-beraad een aantal goed gedefinieerde Geo-programma's in uitvoering, die gezamenlijk bijdragen aan dat felbegeerde actuele kaartje voor de hulpverlener.

Binnen de sector wordt door het Programma Geo-info, met steun van BZK en onder verantwoordelijkheid van de Raad MIV, hieraan vorm gegeven. Het is goed daarbij te constateren dat er tussen de OOV sector en de Geo sector intensief wordt samengewerkt in het GI beraad. Er zijn nu verschillende voorbeelden van projecten die over grenzen heen van elkaars bevindingen profiteren.

In dit katern vindt u (steekproefsgewijs) enkele projecten die onder deze departementale en interdepartementale regie vallen. Voor blijvend resultaat is immers niet alleen een topdown, maar zeker ook een bottom-up benadering nodig. Juist die combinatie zorgt dat geo-informatie van papier naar praktijk komt.

Paul Hanraets,
programmamanager Geo-Info

Geodata Infrastructuur voor Rampenbestrijding en Crisismanagement

In de rampenbestrijding is het lastig als hulpverleners en bestuurders hun geografische informatie uit heel veel verschillende en niet consistente bronnen moeten halen. Daarom is in 2006 het initiatief genomen om de kaarten en de geografische informatie van de overheid en organisaties als het Kadaster, de Grootschalige Basiskaart Nederland (GBKN) en TNO aan elkaar te koppelen. Dit gebeurt in het project GDI voor Rampenbestrijding en Crisismanagement (GDI R&C).

Geografische informatie, zoals luchtfoto's, de risicokaart, kadastrale gegevens en wegenkaarten zijn centraal, direct vanuit de bron toegankelijk. Dat geldt ook voor informatie over spoorwegen en stations, havens of locaties waar evacués kunnen worden opgevangen. Crisismanagers en rampbestrijders kunnen via de geodata infrastructuur allemaal beschikken over dezelfde geografische informatie. Daarmee ontstaat er een gedeeld (geografisch) beeld.

Momenteel zijn bij een crisis al 17 geografische basisbestanden centraal toegankelijk voor de ministeriële crisiscentra. In 2008 komen er meer bestanden in beheer, zodat de omvang van de GDI R&C tot minimaal 30 kaartlagen groeit. In opdracht van Raad MIV zet het project GDI R&C bovendien de eerste stappen op weg naar het regionaal toegankelijk maken van geografische informatie (ten behoeve van veiligheidsregio's, gemeenten en provincies).
Rob van de Velde van stichting Geonovum is als één van de opdrachtnemers van het GI-beraad betrokken bij de doorontwikkeling van de GDI R&C. Hij legt uit dat de toepassingsmogelijkheden verder reiken dan alleen rampen- en crisisbestrijding: "Met de GDI R&C wordt een basisvoorziening gerealiseerd voor uitwisseling van geo-informatie tussen overheden. Het is een koploper in de realisatie van een nationale geo-informatie infrastructuur die ook andere publieke toepassingen ondersteunt. Want behoefte aan betrouwbare informatie is er ook als er geen

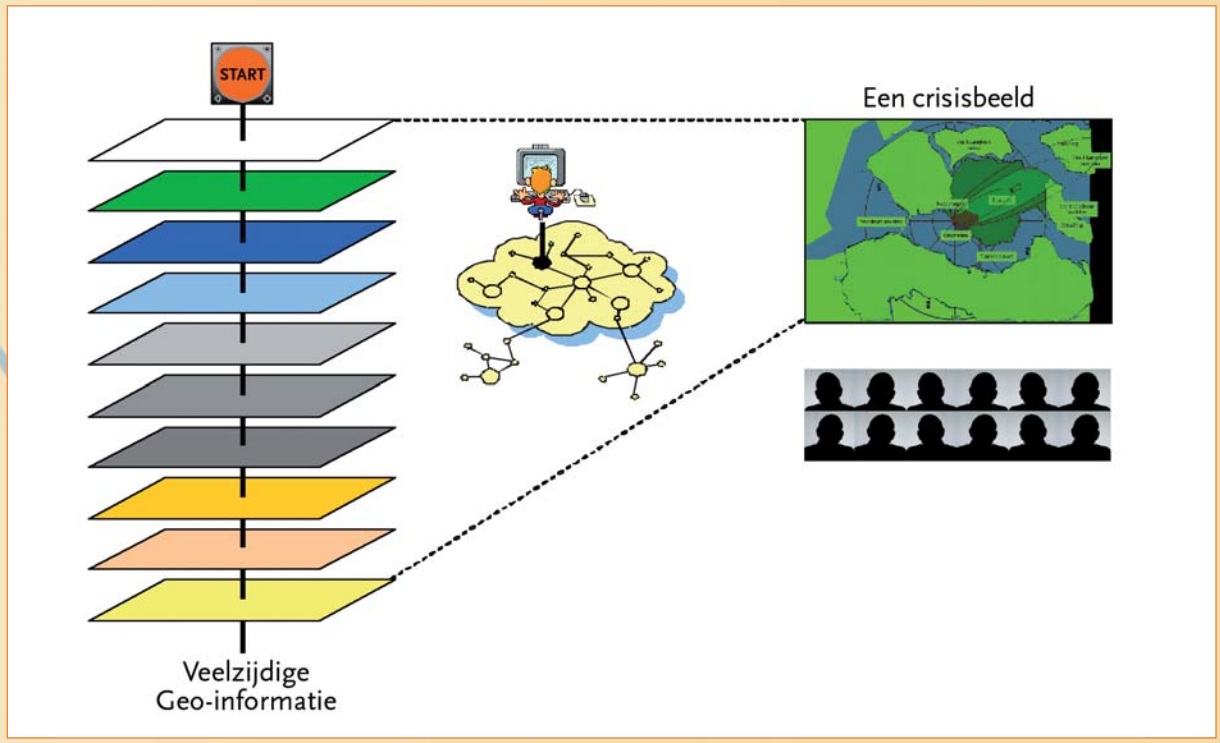

ramp of crisis is. En niet alleen in de sector voor openbare orde en veiligheid, ook in andere publieke sectoren."

Voor het initiatief uit 2006 heeft het GDI R&C project in november de Publieke Veiligheidsaward 2007 gekregen. "Dit is een trofee voor samenwerking", aldus Leo Nieuwenhuizen van het ministerie van BZK tijdens de uitreiking. Daarmee verwees hij naar de samenwerking tussen de ministeries VROM, LNV, BZK, Defensie en V&W die de GDI R&C ontwikkelen samen met het Kadaster, TNO, ICTU en Geonovum. "We hopen dat het een vliegwiel is voor het Informatiebeleid Veiligheid".

Het belang van standaarden voor uitwisseling en hergebruik van geo-informatie

Standaarden dragen bij aan de uitwisselbaarheid van geo-informatie in de keten van crisisbeheersing en rampenbestrijding en aan de samenwerking tussen de hulpdiensten:

- de standaarden zijn een noodzakelijke voorwaarde om per locatie of per gebied de geo-informatie uit meerdere bronnen eenvoudig en succesvol te kunnen combineren ter ondersteuning van tactische en operationele besluitvorming en de multidisciplinaire samenwerking (veiligheidsregio's);
- de standaarden bevorderen tevens de uitwisselbaarheid van OOV-relevante informatie met bedrijven en instellingen buiten de veiligheidssector;
- de standaarden dragen bij aan een eenduidige marktbenadering in de veiligheidssector waardoor gemeenschappelijke verwervingstrajecten mogelijk worden (lagere investeringen/lagere exploitatiekosten zowel voor de geodata als voor applicaties ter ondersteuning van het crisisbeheersingsproces).

Adri Janssen,
Geonovum

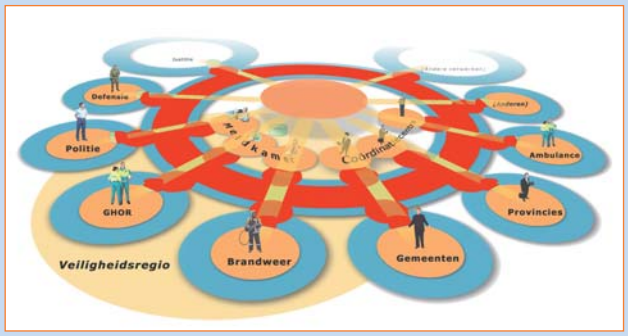

De kaartlagen van GDI definiëren het wat van informatie, dus de groene gegevensring van IBV. GDI zorgt ervoor dat de onderlinge communicatie tussen bestuur en hulpverleningsdiensten soepeler verloopt als uit wordt gegaan van dezelfde geografische informatie. Bovendien hoeft niet iedere dienst of regio zelf zijn kaartmateriaal te regelen; er wordt dus kostenefficiënter gewerkt.

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) ankerpunt voor hulpdiensten

De hulpdiensten hebben veel en verschillende soorten informatie van diverse partijen nodig om acute rampen of crises te bestrijden, maar ook om bijvoorbeeld bestemmingsplannen te toetsen of scenario's voor verschillende soorten rampen te kunnen opstellen. Het is van groot belang dat al deze verschillende gegevens bij de hulpdiensten op de juiste plek binnenkomen, opgeslagen en beheerd worden. De Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) kunnen straks een cruciale rol gaan spelen in het verkrijgen en beheren van al deze gegevens. Hierbij zijn twee zaken van groot belang:

1. de hulpdiensten halen voortaan de kern van gegevens over gebouwen en adressen uit de BAG en koppelen hieraan vervolgens hun eigen extra informatie;
2. de BAG-objecten zijn hiermee een centraal ankerpunt waaraan alle overheden hun aanvullende gegevens gaan koppelen. Bij de uitwisseling van gegevens tussen overheden kunnen op basis van deze ankerpunten ook de aanvullende gegevens eenvoudiger aan elkaar worden gerelateerd.

Pilots diensten BAG

Momenteel worden de producten en diensten voor de Landelijke Voorziening BAG ontwikkeld. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de eisen en wensen van de toekomstige afnemers, worden in het kader van deze ontwikkeling in de komende periode pilots gehouden met een aantal afnemers. Naar verwachting zullen ook de veiligheidsregio's IJsselland en Rotterdam-Rijnmond aan deze pilots gaan meewerken. In de pilots zal onder meer onderzocht worden op welke wijze deze regio's de BAG-gegevens kunnen gebruiken in hun eigen informatie-systemen en wat de implementatie van de BAG allemaal voor aanpassingen binnen de eigen organisatie vraagt.

Meer informatie over de BAG kunt u vinden op de website **www.bag.vrom.nl**.

Saskia Hinrichs,
Spoor Afnemers, Project BAG, ministerie van VROM

Wat is de BAG?

Per medio 2009 hebben alle gemeenten in Nederland een eigen basisregistratie adressen en gebouwen ingericht; vanaf medio 2011 moeten alle overheids-organisaties verplicht gebruik gaan maken van de adres- en gebouwgegevens in deze registraties. Deze overheden kunnen de BAG-gegevens van alle gemeenten gaan afnemen via één centraal punt in Nederland, de Landelijke Voorziening BAG (beheerd door het Kadaster).

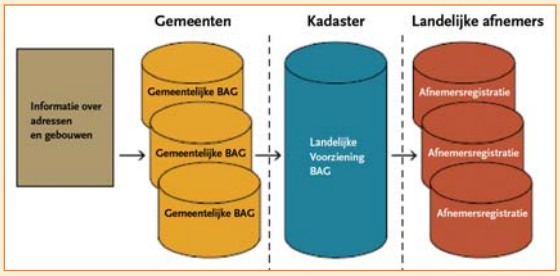

De Basis Registratie Adressen bevat straks alle officiële adressen die zijn toegekend aan de adresseerbare objecten (verblijfsobject, standplaats en ligplaats) in de Basis Gebouwen Registratie. Deze registraties hebben tot doel adressen en de objecten waaraan deze zijn toegekend uniek te identificeren en éénmalig te registreren, zodat onduidelijkheid over adressen en meervoudige inwinning en meervoudige bijhouding tot het verleden gaan behoren.

De BAG beschrijft het wat van gegevens waar het om gebouw- en adresgegevens gaat: de groene IBV ring. Daarnaast wordt voor partners beschreven hoe de onderliggende structuur er uitziet om de data te kunnen betrekken uit de landelijke voorziening.

Geodata in de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

De veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is door een hoge bevolkingsdichtheid en complexe infrastructuur met een wereldhaven, luchthaven en belangrijke verkeersaderen extra kwetsbaar. De gevolgen van een groot incident kunnen in zowel maatschappelijk als economisch opzicht enorm zijn. Daar is de hulpverlening van de VRR ook op ingericht. De informatievoorziening tijdens deze hulpverlening is urgent, het belang van snel inzicht en een gedeeld beeld is groot. Maar goede informatievoorziening tijdens crises of tijdens een incident begint bij de voorbereiding in het reguliere werk. Juist in de preventieve en preparatieve fase valt grote winst te behalen. Een goede voorbereiding is het halve werk; voorkómen is beter dan blussen.

De techniek stelt organisaties inmiddels in staat om met geografische informatie een gemeenschappelijk gedeeld beeld te creëren. Geografische informatie geeft medewerkers de informatie die noodzakelijk is om de processen in de veiligheidsketen in goede banen te leiden. Binnen de VRR worden daar dit jaar belangrijke stappen in gezet.

De keten van GEO informatisering heeft haar hart midden in de organisatie: de centrale voorziening voor GEO data. Naar dit hart lopen verbindingen die landelijke GEO-loketten, zoals GDI (geografische data infrastructuur) en de professionele risicokaart, kunnen ontsluiten. Vanuit dit hart lopen verbindingen naar de data afnemende informatiesystemen. De cirkel is rond wanneer het proces van verbetering werkt: de operationele eenheden hebben een voorziening waarmee zij geconstateerde gegevens-fouten kunnen terugmelden. Hiermee is op ieder moment de meest actuele GEO informatie voor ieder proces beschikbaar.

Er zijn meerdere factoren die de urgentie voor een goed ingerichte GEO organisatie binnen de veiligheidsregio vergroten: het groeiende besef van de waarde van GEO informatie; het landelijke aanbod van GEO informatie; de toenemende wens van ketenpartners om GEO informatie te halen en te brengen; de publieke verontwaardiging wanneer een incident of crisis onnodig grote gevolgen heeft door een slechte informatievoorziening.

Voor de veiligheidsregio's blijkt het niet eenvoudig zo'n GEO organisatie in te richten. De techniek alleen verandert niet de organisatie die hoort bij deze belangrijke voorziening tot GEO informatie. De mens binnen de "GEO organisatie" is hierbij van prominent belang. Het vergt niet alleen projecteuro's, maar ook structurele euro's voor de beheer-organisatie. Niet alleen de aanschaf van een 'systeem', maar architectuurdenken en de veranderbereidheid van mensen. Uiteindelijk zal de organisatie anders moeten gaan werken: geen koninkrijkjes van beheer maar een centrale beheerorganisatie die niet kolomgebonden is (brandweer, GHOR, meldkamer of ambulancezorg). In een periode van regionalisering is dit een extra uitdaging. De VRR heeft op dit moment een visie op GEO informatie geformuleerd en bevindt zich nu in de bewustwordingsfase, een fase van lobby, presentaties, pilots en nieuwsbrieven. De volgende fase is de initiatiefase waarin de beleidskeuzes worden uitgewerkt, hierna volgen de plan- en besluit-vormingsfase en ten slotte de implementatiefase.

Het staat vast: de veiligheidsregio's kunnen zich niet permitteren achterover te gaan zitten en te wachten tot een GEO organisatie voor hen georganiseerd wordt. Regio's moeten zichzelf voorbereiden op de aansluiting op en het gebruik van alle komende voorzieningen: denk aan basisregistraties, GDI, de professionele risicokaart en de informatie van ketenpartners.

Miquel Hassink, *veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond*

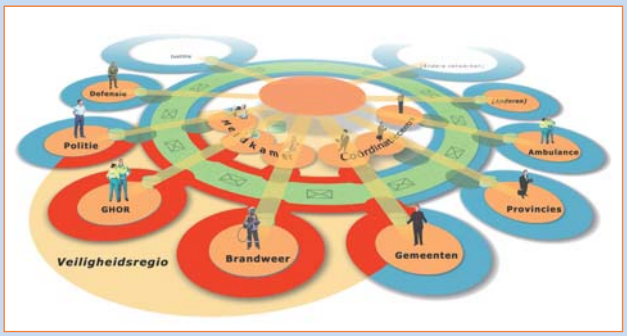

Deze voorzieningen beperken zich tot de partners binnen de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Op regionaal niveau wordt invulling gegeven aan de blauwe ring van de IBV Galaxy.

Dat er nog van alles aan informatievoorziening bij rampen- en crisisbeheersing schort is iedereen bekend. Er worden allerlei landelijke en regionale projecten zijn gestart onder allerlei noemers. Dat het rendement van deze projecten zeer beperkt is gebleven en hoe dat toch komt, is een vraag waar we allemaal wel graag antwoord op willen hebben.

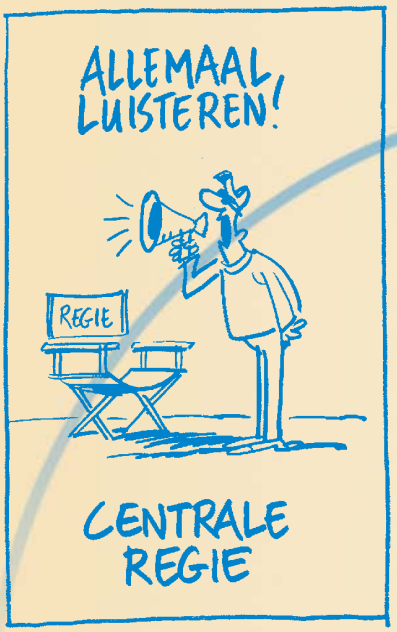

Informatiemanagement schreeuwt om regie

Informatievoorziening speelt een cruciale rol als het gaat om rampen- en crisisbeheersing. Het kan letterlijk van levensbelang zijn dat de juiste informatie, van de juiste kwaliteit, op het juiste moment en op de juiste plaats aanwezig is. Dit vereist dat elke organisatie in de veiligheidsketen, zoals politie, brandweer en GHOR weten hoe haar processen eruit zien en bij welke stap in een proces welke informatie nodig is om de processtap naar behoren uit te kunnen voeren.
Eenduidige landelijke procesoverzichten ontbreken in ieder geval bij twee van de drie kolommen in de veiligheidsketen, waardoor informatiedeling binnen kolommen en tussen kolommen wordt bemoeilijkt.

Informatievoorziening is tot nu toe vooral een lokale dan wel regionale aangelegenheid. Dit heeft de spaghetti van niet met elkaar communicerende informatiesystemen, zoals bijvoorbeeld bij de brandweer, enorm in de hand gewerkt. Daarnaast is de positie van informatiemanagers, in de meeste veiligheidsregio's, van operationeel niveau. Informatievoorziening krijgt daarmee niet de strategische aandacht die het verdient en regionale belangen gaan al snel voor de landelijke belangen.

Op zich is die constatering merkwaardig. Bij de brandweer wordt immers al een aantal jaar gewerkt aan een landelijk kader voor de informatievoorziening onder het motto 'Centraal wat moet en regionaal wat kan!'. De regionale commandanten hebben dit zelfs omarmd en formeel bekrachtigd. Toch blijven daden tot nu toe uit.

Blijkbaar is bestuurlijke regie noodzakelijk. Regie waaraan het tot nu toe heeft ontbroken. Hier ligt een prachtige kans voor het onlangs opgerichte Veiligheidsberaad. U moet bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor de strategische richting van de informatievoorziening, de vertaling in beleidsuitgangspunten en de sturing op de voortgang van de realisatie van de uitgangspunten.
De regionale commandanten zijn direct verantwoordelijk voor de inrichting en de uitvoering van informatie-

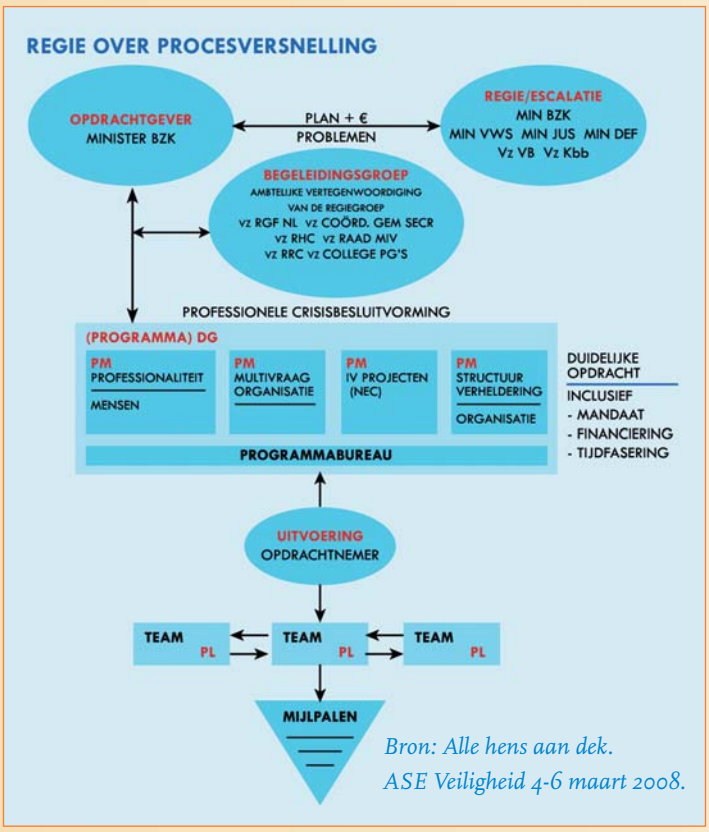

Bron: Alle hens aan dek. ASE Veiligheid 4-6 maart 2008.

management in hun regio. Tevens moeten zij aanspreekbaar en afrekenbaar zijn op de resultaten die zij leveren met hun regionale informatievoorziening.

En beste regionale commandanten, geef uw informatiemanager nou eens de positie die ze nodig hebben. Zij vervullen een cruciale rol bij het beter en professioneler functioneren van uw organisatie. Ze zijn geen techneuten maar allround organisatieverbeteraars.

Dus weg van de technisch gedreven discussies op het niveau van systemen. Het gaat erom welke functionaliteit we nodig hebben ter ondersteuning van de primaire processen. En beste bestuurders neem het heft in handen, geef de informatiemanager een knuffel en pak de regie want die is broodnodig.

prof. dr. A. (Arre) Zuurmond,
UHD TU Delft, oprichter Zenc

Dynamische bereikbaarheidskaart

In de afgelopen jaren zijn allerlei producten ontwikkeld voor het gebruik van bereikbaarheidskaarten in brandweervoertuigen. De huidige inzichten in standaarden en architectuur maken het mogelijk om een bereikbaarheidskaart eenvoudiger te maken. Door standaardisatie ontstaat de mogelijkheid om buiten het eigen inzetgebied de essentiële actuele informatie over de incidentlocatie te krijgen.

Dat bracht Guus Zijlstra en Hans Baardscheer op het idee van de dynamische bereikbaarheidskaart in het kader van hun NVBR portefeuille "Basisregistraties". Dynamisch omdat deze kaart geen stuk papier is, maar een digitale online op te bouwen presentatie van gegevens over een incidentlocatie. De gegevens worden uit de basisregistraties gehaald en aangevuld met de eigen specifieke brandweer gegevens. Denk hierbij aan de gevaaraspecten, preventieve voorzieningen, preparatieve voorzieningen en verblijf. Veel wordt door de brandweer zelf vergaard en een ander deel is al bekend bij het vastleggen van de vergunning. Dit alles onder het motto "éénmaal vergaard, meervoudig gebruikt". Het project "Digitale Bereikbaarheidskaart" is het logische NVBR vervolg op "Brandweer 100% Mobiel".

Inmiddels kent de Digitale Bereikbaarheidskaart een (concept) productspecificatie, procesmodel en informatiemodel. Het motto voor het selecteren van de benodigde gegevens is "wat heb je aanrijdend nodig?", maar de winst zit vooral ook in het preparatieproces. Veel gegevens die traditioneel vaak ontbraken, komen nu met één druk op de knop beschikbaar. Waterdistributiebedrijven bijvoorbeeld leveren de gegevens over de waterwinpunten. Extra voordeel is dat wanneer deze gegevensdiensten geregeld zijn, niet alleen de "moeilijke" panden voorzien zijn van bereikbaarheidsgegevens, maar dat basisgegevens van alle panden en inrichtingen die in de basisregistraties voorkomen bereikbaar zijn.

Guus Zijlstra,
Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
(g.zijlstra@vnog.nl, 055-5399308)

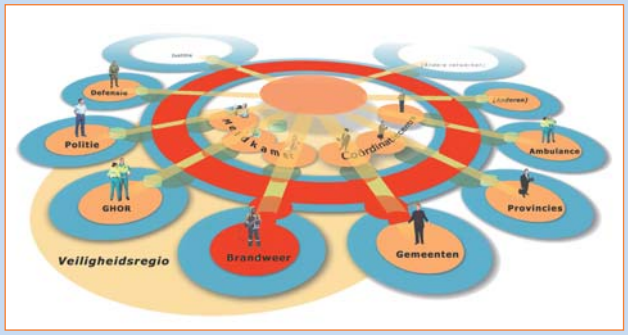

Dit traject is gericht op de brandweerorganisatie en definieert het "wat" voor bereikbaarheidsgegevens. De groene ring van het IBV model, gericht op één van de actoren uit het veiligheidsveld wordt zo ingevuld.

CrisisManagement Studio: oefenomgeving voor innovaties

Na de brand in Volendam vroeg mevrouw Kwakman, die in de bewuste nacht na vijf uur bellen nog niet wist naar welk ziekenhuis haar zoon was gebracht, zich vertwijfeld af of het zo moeilijk is om te regelen dat vervoer van slachtoffers centraal wordt gevolgd. En we weten allemaal: het kan iedereen overkomen. Het ontbreken van inzicht in het situatiebeeld bij hulpverleners, bestuurders en inwoners kan leiden tot onnodig menselijk leed!

Om te testen hoe de Nederlandse rampenbestrijding en crisisbeheersing functioneert, wordt geregeld een oefening gerealiseerd. Recente oefeningen zoals Bonfire, Voyager en Eagle-1 leren ons veel over de effectiviteit van ons veiligheidsbeleid. Daarnaast kan getraind worden in oefenomgevingen zoals die van CM studio.
Het onafhankelijke initiatief Crisis Management Studio (kortweg CM Studio) helpt op regionale schaal om vermogen en capaciteit te organiseren voor innovaties op het thema multidisciplinair samenwerken. Het aspect Informatie-voorziening staat daarbij centraal, want "Crisismanagement is informatiemanagement", aldus Don Berghuijs, directeur veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.
De kern van de CM Studio aanpak ligt in het multi-disciplinair oefenen, want daar kan de noodzaak tot betere samenwerking en informatie-uitwisseling in de praktijk zichtbaar worden gemaakt zonder risico op slachtoffers. Juist in het Rotterdamse, waar het credo nog altijd is "niet lullen maar poetsen" zijn in 2007 de eerste innovatieve multidisciplinaire experimenten gerealiseerd. Deze experimenten zijn met enthousiasme door de deelnemers ontvangen, maar hebben ook duidelijk gemaakt dat de regio's nog niet de capaciteit en competenties in huis hebben om zelfstandig innovatie-experimenten te organiseren.
In 2008 zijn de CM Studio activiteiten dan ook vooral gericht op het helpen van regio's. Helpen met het organiseren van experimenten en helpen met het meetbaar maken van de resultaten van die experimenten. CM Studio sluit hiermee ook goed aan op landelijke initiatieven zoals Netcentrisch werken, omdat ook een succesvolle introductie van deze nieuwe werkwijzen begint bij het multidisciplinair oefenen.
CM Studio gaat niet om techniek/ICT, maar maakt er wel gebruik van. Er wordt goed samengewerkt met diverse technisch innovatieprojecten die op deze wijze de kans krijgen om direct door de "echte" eindgebruiker te worden getoetst. Door afstemming met landelijke kaderstellers als IASV, IBV en GDI wordt bovendien richting gegeven aan de verdere ontwikkeling van deze projecten waardoor de uiteindelijke resultaten goed aansluiten op centrale OOV informatiesystemen als bijvoorbeeld "Cedric".

De direct zichtbare voordelen van de CM Studio oefenomgeving:

1. CM Studio is een unieke generieke innovatieve oefenomgeving, voor gebruik in Rotterdam-Rijnmond, maar ook in andere regio's;
2. de rol van de informatiemanager, als spil in de gezamenlijke informatievoorziening, wordt versterkt door innovatief gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden;
3. ideeën en inzichten over samenwerking en informatie-voorziening kunnen in CM Studio op pragmatische wijze worden getoetst in de realistische oefeningen;
4. met deze oefeningen krijgt de regio een goed inzicht in welke gegevensstromen daadwerkelijk dienen te worden ontsloten.

In 2008 organiseert CM Studio een nieuwe reeks experimenten in diverse veiligheidsregio's. Indien u interesse heeft om één van deze experimenten te bezoeken, kunt u kontact opnemen met Diana Rijke Willems via email: **diana.rijkewillems@nose-innovations.com**.

Peter de Bruijn, *Nose Innovations*

CM studio biedt een oefenomgeving waarin partners in veiligheid nieuwe innovaties in informatievoorziening kunnen testen. Hulpverleners worden op deze wijze beter "aan elkaar gekoppeld". Het project geeft zo invulling aan de kerngedachte van IBV dat informatiesystemen koppelbaar moeten zijn.

Crisisinformatiemanagement in de veiligheidsregio IJsselland

P-CIM: iedereen op hetzelfde moment dezelfde informatie

In de veiligheidsregio IJsselland zijn vorig jaar twee projecten gestart om het crisisinformatiemanagement te verbeteren. Met één gemeenschappelijke doelstelling: op alle niveaus in de crisisbeheersing hetzelfde beeld en de juiste informatie. Uit evaluaties van oefeningen en incidenten blijkt steeds weer dat de informatievoorziening en communicatie verbeterd kan worden, ook in IJsselland. De kern is dat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van landelijke inzichten en ontwikkelingen, maar dat de uitwerking regionaal plaatsvindt: een gezamenlijke aanpak van politie, brandweer, GHOR en gemeenten. Dat maakt het concreet en zorgt voor draagvlak.

Er wordt onderscheid gemaakt in de operationele fase en de preparatieve fase. In de operationele fase gaat het om een voorziening om op elk niveau gelijktijdig over hetzelfde beeld van de crisissituatie te kunnen beschikken. Omdat de opzet van het Netcentrisch werken aansloot bij de ideeën vanuit de regio doet IJsselland mee met het landelijke NEC-project. In 2008 wordt een pilot met de NEC-systemen gehouden. Het tweede project, preparatiefase crisisinformatiemanagement, gaat vooral over het toegankelijk maken van informatie.

Vanuit de 32 deelprocessen uit het regionale rampenplan is gekeken welke informatie nodig is. Daarbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de resultaten van IBV-gerelateerde projecten, maar het gaat een slag dieper. Door alle disciplines is input geleverd en actief meegedacht over het uiteindelijke resultaat. De analyse heeft in IJsselland een lijst van bijna 600 informatieproducten opgeleverd. Doel is deze producten beschikbaar te krijgen in de crisisbeheersingsorganisatie waarbij ze zoveel mogelijk direct uit de bronbestanden worden gehaald. Daarbinnen is een verdeling gemaakt naar prioriteit en beschikbaarheid. Van de informatieproducten met een hoge prioriteit is ruim een kwart al in de veiligheidsregio aanwezig. Nog 40% is bij de bronhouder aanwezig en met deze informatieleveranciers zullen de komende tijd afspraken gemaakt worden. Doel is binnen twee jaar 85% van alle informatieproducten in de veiligheidsregio beschikbaar te hebben. Uiteraard is er aandacht voor beheer: het up-to-date houden van de informatieanalyse en het beheer van de koppelingen en afspraken met leveranciers. Het project sluit prima aan op IASV wat zich meer richt op de uitwisseling van gegevens tussen de ketenpartners.

Om het nog concreter te maken zijn vier speerpunten benoemd: informatie over niet-zelfredzame inwoners, koppeling met het slachtoffersysteem IRIS, het beschikbaar krijgen van het nationaal populatiebestand en de informatievoorziening ten behoeve van evacuatie bij hoogwater. Deze speerpunten zullen in mei 2008 in een multidisciplinaire oefening in de praktijk worden getoetst.

Han Arends,
informatiemanager, brandweer veiligheidsregio IJsselland

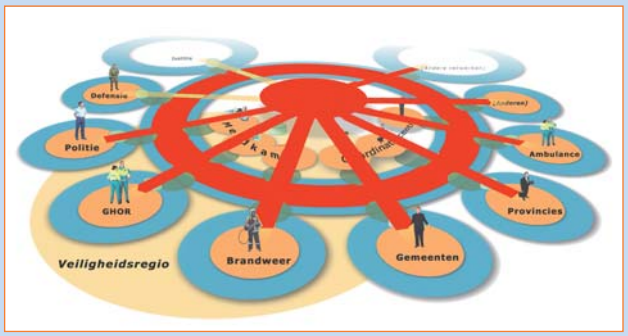

In het P-CIM project worden niet alleen informatieproducten gedefinieerd, maar wordt ook aandacht besteed aan de afspraken die met partijen en gegevensleveranciers moeten worden gemaakt om die informatie daadwerkelijk beschikbaar te krijgen. Het project vervult op regionaal niveau dus twee aspecten uit het IBV-model: afspraken en informatiestromen.

Informatiebeleid brandweer Haaglanden

In 2007 startte het project regionalisering van de brandweerkorpsen in Haaglanden om op 1 januari 2009 verder te gaan als brandweer Haaglanden. De regionale informatiehuishouding die het optreden van de brandweer ondersteunt is één van de deelprojecten. Dit is ook een stap richting de veiligheidsregio en een hechtere samenwerking met de ketenpartners. Een eerste stap hiervoor is het formuleren van het informatiebeleid als sturingsinstrument voor het krijgen en delen van informatie.

Voor een gezamenlijke informatiehuishouding met een – veilige, stabiele – ICT architectuur zijn in april 2007 de ambtelijke stuurgroep (ASG) en de bestuurlijke stuurgroep (BSG) voor de regionalisering akkoord gegaan met de startnotitie "Op weg naar een regionale informatiehuishouding". Hiermee wordt voorzien in de beschikbaarheid van relevante informatie voor de brandweer en haar ketenpartners wanneer zij die nodig hebben. In een plan van aanpak werden de concrete uitvoering en de fasering verder uitgewerkt.
In een strategische workshop met leden van het management zijn de missie en visie geformuleerd om te komen tot het informatiebeleid. Hiervoor is de methode van het Doel-Inspanningen Netwerk (DIN), vanuit de landelijke leergang informatiemanagement van het NVBR, gebruikt. De vertaling naar concrete doelen en de daarvoor benodigde projecten was de volgende stap in het proces. Dit werd bereikt door de samenwerking van de medewerkers van de gemeenten en de brandweer.

De input vanuit de workshops en het gebruik van landelijke (multidisciplinaire) ontwikkelingen (ACIR, IBV, Nora, A-IBV, NEC-experimenten, GDI-R&C) en de ontwikkelingen in de brandweersector (informatie meester, 'In helder perspectief', Brand-in) hebben geleid tot het Informatiebeleid Haaglanden. Dit richt zich in eerste instantie op de brandweerprocessen. Daarnaast dient het nadrukkelijk als aanzet voor het multidisciplinaire informatiebeleid in de regio.

Désirée Bolsius,
beleidsmedewerker informatievoorziening hulpverleningsregio Haaglanden

In dit project worden afspraken gemaakt en er wordt invulling gegeven aan de informatiehuishouding in de regio. Regionaal wordt invulling gegeven aan de groene en oranje ring uit de IBV-galaxy.

Resultaat door uniforme aanpak

Het begint met een flinke brand, maar al snel komen giftige stoffen vrij. Snelwegen en bedrijven moeten dicht. Een woonwijk loopt gevaar. Evacuatie van bewoners is noodzakelijk. Hulpverleningsdiensten werken nauw samen om deze crisis het hoofd te bieden. Maar wie is waarvoor verantwoordelijk? Wie stuurt wie aan? En hoe lopen de onderlinge informatiestromen? Het Referentiekader Regionaal Crisisplan brengt dat voor de Veiligheidsregio in beeld.

Regionaal dezelfde aanpak
Volgens het wetsvoorstel Veiligheidsregio is de veiligheidsregio verantwoordelijk voor de crisisbeheersing in de regio. Dit vraagt om een adequate organisatie in de regio die accuraat kan inspelen op een crisis en het gewenste resultaat weet te behalen.
Hoe deze regionale organisatie voor grootschalig en bijzonder optreden wordt ingericht, beschrijft de veiligheidsregio in een Regionaal Crisisplan. Het zou mooi zijn als iedere regio eenzelfde soort crisisplan schrijft en dus hetzelfde omgaat met crisisbeheersing. Daardoor wordt het mogelijk samen te werken, informatie, kennis en ervaring uit te wisselen, gezamenlijk op te leiden, te trainen en te oefenen, en bijstand te verlenen aan elkaar. Daarom is het projectteam Regionaal Crisisplan teruggegaan naar wat de basis van iedere organisatie zou moeten

zijn: procesmodellen. Eerst zijn alle monodisciplinaire crisisbeheersingsactiviteiten (processen) op besturend en ondersteunend niveau in kaart gebracht. Deze 'procesmodellen' zijn vervolgens samengevoegd tot één multidisciplinair procesmodel crisisbeheersing. In dit model zijn sleutelfunctionarissen en andere capaciteiten (mensen en middelen) opgenomen. Daardoor ontstaat een gedetailleerd overzicht van wie met wie samenwerkt, wie welke taken en bevoegdheden heeft, wie verantwoordelijk is voor welk onderdeel van de crisisbeheersing. Organisatorische eenheden en de daarbij behorende functies worden benoemd, waaraan tevens competenties ('minimaal noodzakelijke bevoegdheden en vaardigheden') worden gekoppeld. Om landelijk de uniformiteit in crisisbeheersing te waarborgen, stelt het projectteam een Referentiekader Regionaal Crisisplan op. Deze bevat referenties (richtlijnen) waarmee de veiligheidsregio's op gelijke wijze hun tijdelijke en multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie voor grootschalig en bijzonder optreden kunnen inrichten.

Herman van Hijum,
projectleider Regionaal Crisisplan, www.regionaalcrisisplan.nl
Martin Bobeldijk,
Turnaround Communicatie

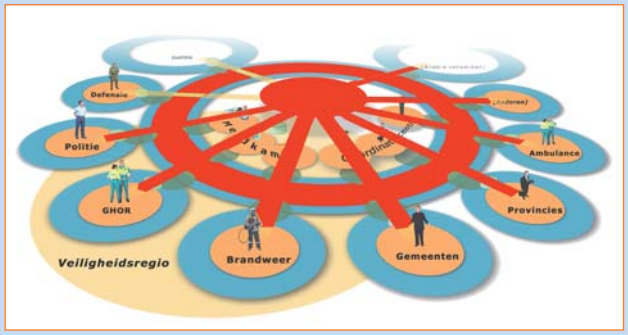

Het regionaal crisisplan beschrijft het *wat* van gegevens in termen van plangegevens, en beschrijft de daarvoor vereiste afspraken tussen de veiligheidspartners.

MultiTeam operationeel in Hollands Midden

Sinds oktober 2007 is binnen de veiligheidsregio Hollands Midden het informatiesysteem MultiTeam in gebruik. Na een intensief traject van organisatorische voorbereiding, opleiding en trainingen is dit systeem hét middel geworden voor het delen van informatie tussen de verschillende crisisteams van gemeenten en hulpdiensten. MultiTeam wordt tijdens incidenten en oefeningen gebruikt. Politie, brandweer, GHOR en gemeenten hebben het ingebed in hun crisisbeheersingswerkprocessen en hun functionarissen opgeleid. Andere partners, zoals waterschappen, tonen ook interesse in het systeem.

Doordat Hollands Midden bestaat uit 29 gemeenten en MultiTeam onder andere bij alle bestuurlijke oefeningen wordt ingezet doen de organisaties veel ervaring op. De gemeentelijke kolom werkt momenteel opties uit voor de positionering van MultiTeam binnen de gemeentelijke rampenorganisatie en evalueert deze als onderdeel van de oefeningen. Dit biedt een handvat voor het inrichten van de informatievoorziening binnen de gemeentelijke rampenbestrijdingsorganisatie. Daarnaast wordt nog volop geïnvesteerd in de verdere implementatie van MultiTeam binnen de gemeenten en hulpdiensten. Hollands Midden heeft deelgenomen aan de ontwikkeling van MultiTeam en de NEC-experimenten. Hierdoor heeft zij al veel ervaringen en kennis opgedaan ten aanzien van de operationele informatievoorziening in de crisisbeheersing.

Dit geeft een vereenvoudiging voor de toekomstige ontwikkeling naar netcentrisch werken. De veiligheidsregio beschouwt Cedric als een zinvolle en logische doorontwikkeling van bestaande applicaties zoals MultiTeam in de richting van een landelijk crisis management systeem. Een winstpunt is dat de regio met MultiTeam al veel ervaring heeft opgedaan.

Angéliquè de Regt,
voorzitter Werkgroep Multidisciplinaire Informatievoorziening, regionale brandweer Hollands Midden

Multiteam en Cedric zijn hulpmiddelen die het daadwerkelijk netcentrisch informatie uitwisselen mogelijk maken. Zij bieden op de blauwe laag technische middelen om informatie onderling te kunnen delen.

Het multidisciplinaire OOV-portaal

Binnen de Voorziening tot samenwerking Politie Nederland (Vts PN) is de eerste fase van het OOV-portaal gereed. Dit portaal biedt partijen in de veiligheidssector de mogelijkheid om onderling en met externe partijen gecontroleerd gegevens uit te wisselen.

Begin 2005 ontstond in de OOV-sector de behoefte om een centraal beheerde technische infrastructuur te realiseren. De tot dan toe gerealiseerde verbindingen tussen de politie en andere partijen waren op het niveau van enkelvoudige verbindingen bezien. Hierdoor werd het beheer van dergelijke verbindingen en bijbehorende koppelingen complex. Door de toenemende behoefte aan gegevensuitwisseling met andere organisaties zowel binnen als buiten de OOV-sector nam de omvang van het aantal verbindingen toe, maar ook de gevraagde functionaliteit. De beveiliging van de koppelingen was door het ontbreken van een integraal beveiligingsbeleid niet eenduidig, zelfs niet altijd aanwezig. Het gevolg was het ontstaan van beveiligingsrisico's, inclusief de mogelijkheid dat vertrouwelijke OOV informatie op straat zou belanden.

Voorafgaand aan de bouw van het Portaal is eerst een generieke OOV-beveiligingsarchitectuur voor te ontsluiten gebruikersorganisaties gerealiseerd. De onderkende gebruikersorganisaties waren onder meer politie, ambulancediensten, brandweer, meldkamers en coördinatiecentra. De beveiligingsarchitectuur heeft daarna als basis gediend voor de verdere ontwikkeling van het portaal. Het portaal dient onder andere om verkeersstromen tussen verschillende organisaties en/of organisatieonderdelen te controleren. Daarnaast speelt het een belangrijke rol bij het beveiligd koppelen van externe partijen en verzorgt het e-mail verkeer, internetbrowsen en telewerkfaciliteiten voor aangesloten domeinen, inclusief virusscanning en content filtering.

Het Portaal heeft in de kern een drietal functies:

- **Connectiviteit** tussen gebruikersorganisaties te realiseren op basis van meerdere dragers (bijvoorbeeld GPRS, UMTS, DSL, etc) gecombineerd met een hoge beschikbaarheid.
- **Beveiliging** van de connecties. Hierbij is een centrale inbedding van beveiligingsbeleid en auditing van de getroffen maatregelen essentieel.

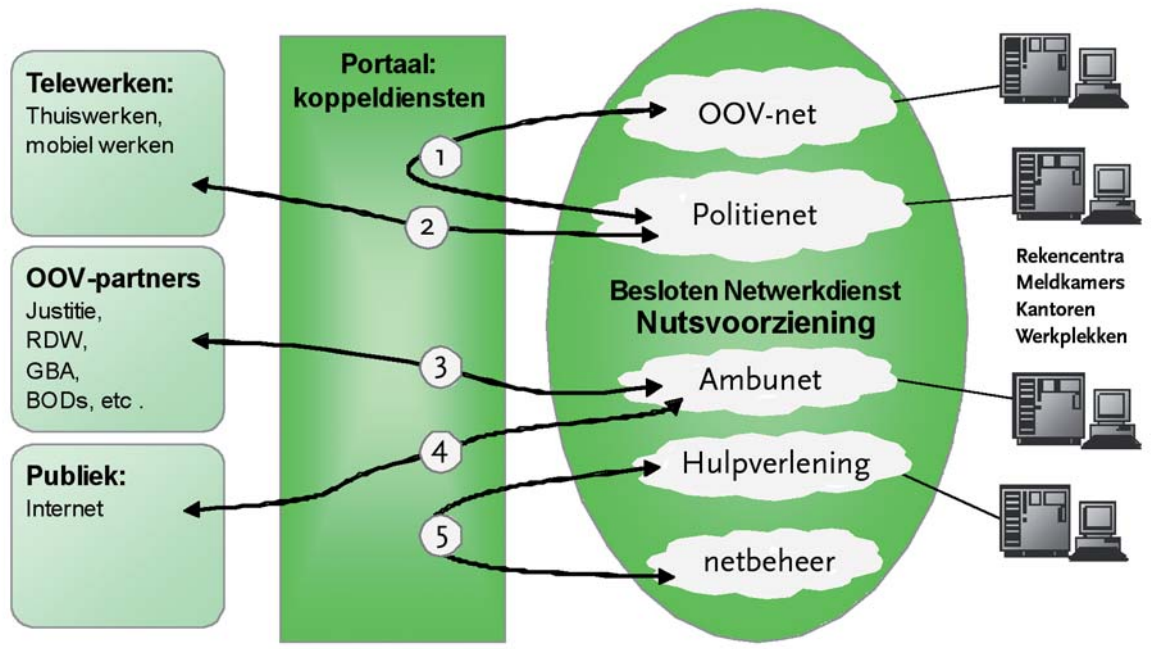

1. Interdomein verkeer; 2. Telewerkverkeer; 3. Externe partner koppeling; 4. Koppeling met publiek domein; 5. Beheerverkeer

- **Beheer** van de verbindingen. Het gaat daarbij onder meer om filtering en antivirus functies, maar ook om het aanbrengen en beheren van beveiligingsfuncties in firewalls en autorisaties.

Het belang van een gedegen beveiligingsbeleid

Beveiligingsbeleid, daaruit voortvloeiende policies en het auditen van het portaal dient belegd te zijn in een centraal beveiligingsorgaan. Deze rol wordt momenteel vervuld door BZK. Zonder beleid ontstaan onaanvaardbare beveiligingsrisico's. Het ongewild publiceren van gevoelige informatie uit de OOV-keten zal zonder goed beveiligingsbeleid een kwestie van tijd zijn. De rol van BZK ligt dan met name op het vaststellen van beveiligingsbeleid, de uitwerking in policies en het onafhankelijk toetsen van de wijze waarop deze policies zijn geïmplementeerd.

Centraal beveiligingsbeleid en -beheer

Met het succesvol realiseren van de eerste fase is de eerste stap gezet om het OOV breed toepasbare portaal centraal beheerd in te zetten. Door het uitwerken van het beveiligingsbeleid in een beveiligingsarchitectuur kunnen nu diverse domeinen door gebruikmaking van het portaal veilig gegevens met elkaar uitwisselen. Zo maken inmiddels OOV-net, politie, brandweer, ambulancediensten maar ook het meldkamerdomein er gebruik van.

Het portaal biedt drageronafhankelijke functionele diensten (vaste en mobiele verbindingen). Er zijn belangrijke stappen gezet voor het beschikbaar komen van diensten die mobiele toegankelijkheid van informatie (anytime/anywhere) integraal ondersteunen (bijvoorbeeld telewerken, hosting).

Verdere ontwikkelingen

Het portaal is nog niet volledig gereed. Enkele nieuwe diensten die het portaal in de toekomst kan bieden zijn:

- beveiligde mail dienstverlening voor aangesloten klanten en partners;
- hosting van (delen van) web- en videodiensten;
- toegang tot Portaal met goedkopere typen verbindingen als ADSL;
- instant messaging, eenvoudig berichten versturen met technieken zoals MSN;
- telewerk diensten, om op afstand toch veilig gegevens te kunnen gebruiken.

Pieter van Dongen,
programmamanager binnen de Voorziening tot Samenwerking Politie Nederland

Het Portaal definieert de blauwe centrale ring, en dan in het bijzonder de toegangspunten voor de veiligheidspartners tot de centrale netwerkinfrastructuur.

De kaart toont een selectie van interregionale initiatieven ter verbetering van informatievoorziening. Het overzicht is niet uitputtend en verandert van maand tot maand.

Nationale veiligheidsstrategie Verenigd Koninkrijk

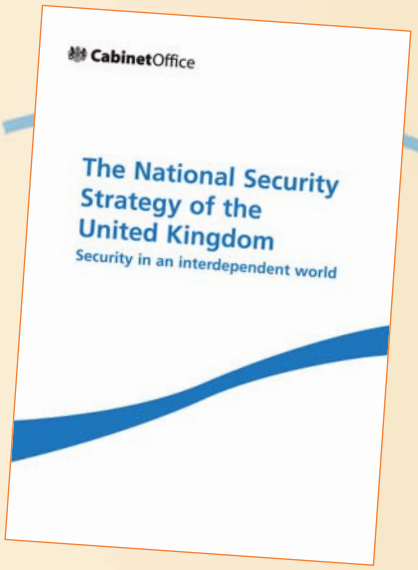

Op woensdag 19 maart 2008 publiceerde de Britse regering de eerste nationale veiligheidsstrategie van het land, waarin de bedreigingen waarmee het Verenigd Koninkrijk geconfronteerd wordt in kaart worden gebracht. Bruce Mann, directeur van het Civil Contingencies Secretariat, Cabinet Office, schetst de nationale veiligheidsstrategie van het Verenigd Koninkrijk en de gevolgen hiervan voor de Britse bevolking.

De Britse regering, onze veiligheidstroepen en onze burgers beseffen dat de bedreigingen en risico's waarmee we worden geconfronteerd wezenlijk veranderd zijn ten opzichte van wat we altijd hebben verstaan onder nationale verdediging en internationale veiligheid. De regering staat nu voor de uitdaging deze bedreigingen op een moderne en veel meer samenhangende wijze het hoofd te bieden.

Uit de nationale veiligheidsstrategie blijkt duidelijk dat nieuwe bedreigingen om een nieuwe aanpak vragen. In tegenstelling tot de periode van de Koude Oorlog komen de potentiële bedreigingen nu uit veel minder voorspelbare hoek – zowel van staten als van niet-statelijke actoren. Los met elkaar in verband staande globale netwerken bedreigen zowel het VK als onze partners in Europa en de rest van de wereld. Vandaag de dag ligt geen enkel land meer "ver weg". De gevolgen van regionale instabiliteit en terrorisme – en ook van klimaatverandering, armoede, massale volksverhuizingen en zelfs de georganiseerde misdaad – zijn nu snel voelbaar in de gehele wereld.

De nationale veiligheidsstrategie beoogt een antwoord te formuleren op dit uiteenlopende scala van bedreigingen: oorlog, terrorisme en nu ook klimaatverandering, ziekten en armoede. Al deze bedreigingen leiden ertoe dat nationale veiligheid niet louter de bescherming van de staat behelst, maar ook de bescherming van zijn burgers. In de strategie worden tevens de bronnen vastgesteld waar de regering gebruik van kan maken om deze onzekerheden aan te pakken:

- defensie in de traditionele zin: de slagkracht van leger en politie, en van de veiligheids- en inlichtingendiensten;
- de overtuigingskracht en invloed van diplomatie en culturele banden;
- de autoriteit van versterkte globale instellingen, die zowel "harde" als "zachte" macht kunnen gebruiken;
- het smeden van nieuwe partnerschappen voor vooruitgang en tolerantie, waarbij de regering nauw moet samenwerken met private en vrijwilligerssectoren, maatschappelijke en levensbeschouwelijke organisaties, en individuen.

De regering onderkent dat zij opener moet zijn willen de burgers begrip tonen voor de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd en de dreigingsniveaus die we hebben vastgesteld. Twee jaar geleden heeft de regering voor het eerst de dreigingsniveaus voor het VK openbaar gemaakt – deze informatie was tot dan toe geheim.

Later dit jaar wordt er voor het eerst een nationaal risicoregister gepubliceerd. Ook hierin wordt informatie bekend gemaakt die voorheen alleen voor de ogen van de regering bestemd was. Daarnaast zijn we bezig een veel breder scala aan kennis en ervaring aan te trekken uit andere dan overheidskringen om ons te helpen ons op de toekomst voor te bereiden. Zo nodigen we deskundigen uit het bedrijfsleven, de academische wereld en maatschappelijke organisaties en onafhankelijke militaire en veiligheidsexperts uit deel te nemen aan een nieuw forum voor nationale veiligheid. Dit forum zal het National Security Committee gaan adviseren; in dit onlangs ingestelde comité kunnen ministers veiligheidszaken bespreken. Op bepaalde tijdstippen kunnen er openbare hoorzittingen over de nationale veiligheidsstrategie plaatsvinden om te zorgen voor een kritische blik en debat, om de parlementsleden te informeren en om de burgers beter op te hoogte stellen van belangrijke veiligheidskwesties.

De nationale veiligheidsstrategie ondersteunt het Britse beleid om nauw met internationale partners samen te werken, via de EU en de NAVO, teneinde de nieuwe wereldwijde uitdagingen het hoofd te bieden en verandering

te bewerkstelligen. In het veiligheidsdocument wordt benadrukt dat het voor het VK belangrijk is zijn strategisch diplomatieke en militaire allianties te verstevigen – met onze Europese partners, waaronder Nederland, en ook met de Verenigde Staten en overige NAVO-bondgenoten.

We zijn van mening dat internationale instellingen en multilaterale betrekkingen via internationale verbanden zoals het Gemenebest de Britse regering in staat stellen in het kader van een gecoördineerde internationale inspanning een antwoord te vinden op de dreiging die uitgaat van falende en instabiele staten. De les die volgens het VK uit recente conflicten getrokken moet worden – van Rwanda en Bosnië tot Irak, Afghanistan en Somalië – is dat er een snel inzetbare internationale civiele capaciteit in het leven moet worden geroepen zodat de internationale gemeenschap, wanneer het fragiele en falende staten betreft, snel allesomvattende maatregelen kan treffen door het combineren van de benodigde steun op het gebied van humanitaire hulp, vredeshandhaving, stabilisatie en wederopbouw.

Net zoals we militairen paraat hebben om op conflicten te reageren moeten er dus ook civiele deskundigen en vakmensen klaar staan die snel kunnen worden ingezet om falende staten te ondersteunen en landen die uit een conflictsituatie komen te helpen bij de wederopbouw zodat deze de weg naar economisch en politiek herstel weer kunnen inslaan. De Britse regering heeft al een begin gemaakt met het beschikbaar maken van een 1000-man sterk reservoir van civiele deskundigen die stand-by zullen staan. Het betreft hier politiemensen, professionele hulpverleners, rechters en trainers.

Uit de nationale veiligheidsstrategie komt tevens naar voren dat we niet alleen in staat moeten zijn crises te bestrijden, maar ook de onderliggende factoren die tot conflicten en instabiliteit leiden, moeten kunnen aanpakken. De strategie legt met name de nadruk op:

- armoede, ongelijkheid en slecht bestuur – door verhoging van de Britse ontwikkelingshulp en door voortdurend aan te zetten tot internationale actie om de millenniumdoelstellingen te verwezenlijken;
- klimaatverandering en de strijd om natuurlijke rijkdommen – het VK heeft zich gecommitteerd aan een internationale overeenkomst voor de periode na 2012 om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren en aan een nieuw wereldwijd fonds om ontwikkelingslanden te helpen zich aan te passen aan de klimaatverandering, met inbegrip van de gebieden die het meest onder druk staan en waar derhalve de grootste kans is op instabiliteit en humanitaire rampen;
- ziekten en wereldwijde pandemieën – hierbij ligt de prioriteit bij het verbeteren van systemen voor vroegtijdige waarschuwing en het vergroten van wereldwijde vaccinvoorraden. Het VK streeft naar een beter gecoördineerde mondiale aanpak en wil nieuwe internationale maatregelen afspreken.

De regering onderkent evenwel de ernstige en acute dreiging van het internationale terrorisme. Om deze dreiging het hoofd te bieden breiden we onze capaciteit in het hele VK uit door de oprichting van extra regionale anti-terrorisme-eenheden en regionale inlichtingeneenheden. Daarnaast breiden we ook de capaciteiten van de regionale politiekorpsen op het gebied van terrorismebestrijding verder uit.

Nieuwe bedreigingen vragen om een nieuwe aanpak

Onze nieuwe veiligheidsbenadering houdt ook een verbeterde lokale weerbaarheid bij noodgevallen in en het opbouwen en versterken van lokale capaciteit ten einde een effectief antwoord te kunnen bieden in de meest uiteenlopende omstandigheden. Op het niveau van de gemeenschap vereist dit een nieuwe vorm van civiele bescherming waarin de voorbereiding van deskundigen op mogelijke noodsituaties wordt gecombineerd met een grotere lokale betrokkenheid van individuen en gezinnen. Tegelijkertijd blijven we onze programma's voor jongeren versterken ten einde het terrorisme binnen onze gemeenschappen te bestrijden of in de kiem te smoren en streven we onverminderd naar nauwe samenwerking met stakeholders in de gemeenschappen – op hogescholen en universiteiten en in de gevangenissen, maar ook via geloofsgroepen.

De nationale veiligheidsstrategie weerspiegelt de lessen die wij en andere landen in de afgelopen jaren geleerd hebben: we moeten de capaciteit van onze inlichtingendiensten en veiligheidstroepen uitbreiden, we moeten meer doen om conflicten te voorkomen door middel van internationale instellingen en allianties, en, tot slot, we moeten onze verdediging en civiele ondersteuning versterken ten behoeve van de nationale veiligheid.

Bruce Mann,
Director Civil Contingencies Secretariat, UK Cabinet Office

Het Stephenson Disaster Management Institute (SDMI) werd vorig jaar opgericht in de Verenigde Staten met als doel een internationaal toonaangevend onderzoeksinstituut te worden op het terrein van crisismanagement en rampenbestrijding. In april van dit jaar organiseerde SDMI haar openingsconferentie. Een gezelschap van internationale toponderzoekers en praktijkdeskundigen boog zich over het thema "surviving future disasters." Sanneke Kuipers was aanwezig en rapporteert uit het diepe zuiden van de VS.

Openingsconferentie Stephenson Disaster Management Institute

De conferentie had plaats op de campus van Louisiana State University (LSU), de thuisbasis van SDMI. LSU ligt in Baton Rouge, de hoofdstad van Louisiana, ongeveer een uur rijden ten noorden van New Orleans. De LSU campus groeide tijdens Hurricane Katrina uit tot het hoofdkwartier van de nationale rampbestrijding. Onder leiding van Chancellor Sean O'Keefe (het voormalige NASA hoofd) speelde LSU een cruciale rol in de opvang van gewonden (het basketball stadium fungeerde als eerste hulppost) en evacués. Met een miljoenengift stelde het filantropen-echtpaar Emmet en Toni Stephenson LSU vervolgens in staat een onderzoeksinstituut op te richten dat in de toekomst tot meer effectieve crisis- en rampenbestrijding moet leiden.

In november werd Arjen Boin, voorheen directeur van het Crisis Research Center van de Universiteit Leiden en medeoprichter van Crisisplan BV, aangetrokken om leiding te geven aan het SDMI. Boin heeft (samen met o.a. Uri Rosenthal en Paul 't Hart) veel onderzoek gedaan naar de rol van publieke organisaties en leiderschap in het managen van rampen en crises. Boin heeft grote plannen met het nieuwe instituut: SDMI moet internationaal toponderzoek produceren en daarmee een concrete bijdrage leveren aan de praktijk van rampenbestrijding en crisis-beheersing wereldwijd.

Toni Stephenson LSU en James Lee Witt

LSU
E. J. OURSO COLLEGE OF BUSINESS
Stephenson Disaster Management Institute

Tijdens de openingsconferentie gaven internationale experts hun visie over de invulling van een onderzoeks-agenda die bijdraagt aan de huidige kennis en capaciteiten om de gevolgen van toekomstige crises en rampen te beheersen. Onder hen waren bijvoorbeeld oud-generaal Dennis Reimer, voormalig chief of staff van het Amerikaanse leger, Michael Brown (voormalig directeur van de Federal Emergency Management Agency tijdens de ramp met orkaan Katrina) en de eerder genoemde Sean O'Keefe. Een van de meest interessante gastsprekers was James Lee Witt, voormalig directeur van de Federal Emergency Management Agency (onder President Clinton). De FEMA groeide onder Witt's bezielende leiding in de jaren negentig uit tot een internationaal vermaard instituut. FEMA was in die tijd bijzonder effectief in het beperken van materiële en sociale schade bij natuurgeweld als orkanen en overstromingen waar veel staten in de VS regelmatig mee te kampen hebben. De reputatie van de FEMA van de jaren negentig staat in schril contrast tot de reputatie die FEMA opdeed in de nadagen van Katrina, toen de reactie van de federale overheid ook wel als "de ramp na de ramp" werd omschreven. Witt en zijn aanpak staan nu te boek als het grote voorbeeld van hoe het weer verder zou moeten met crisisbeheersing en rampen-bestrijding op federaal niveau in de VS.

Volgens Witt moet de inzet van capaciteiten en middelen opnieuw worden gedecentraliseerd. Hij betoogde verder dat crisispreventie veel meer oplevert dan het achteraf beperken van de schade. FEMA richtte zich destijds bijvoorbeeld op het opkopen van land na overstromingen zodat stroken grond langs de oevers van de rivier weer aan de natuur terug gegeven konden worden en toekomstige

overstromingsschade kon worden beperkt. Uit ervaring en vergelijkend onderzoek bleek dat met elke dollar voor preventie tussen de vier en zeven dollar aan schade kan worden voorkomen. Desondanks heeft de Amerikaanse overheid na de aanslagen op het World Trade Center in New York alle middelen en aandacht voor crisisbeheersing verschoven naar terrorismebestrijding. Slechts een klein restant werd ingezet voor rampbestrijding. Witt pleitte voor het doorbreken van de ontstane negatieve spiraal van schade en reparatie. Door deze spiraal blijven op dit moment geen middelen over voor preventie, hetgeen juist op de lange termijn veel schade kan voorkomen en meer bestedingsruimte op zal leveren. Uiteindelijk is die inzet van middelen niet alleen een effectieve kosten-baten afweging, maar kan daarmee ook heel veel menselijk leed worden voorkomen.

Bengt Sundelius, hoogleraar aan de Zweedse Nationale Defensie Academie in Stockholm (de co-sponsor van deze conferentie), benadrukte het belang van bescherming van kritieke maatschappelijke functies en waarden. Hij schetste hoe de focus in overheidsbeleid en wetenschappelijk onderzoek in de laatste jaren is verschoven van de bescherming van nationale territoriale grenzen naar de bescherming van de maatschappij binnen die grenzen. 'Good governance' betekent in dat opzicht het toenemend vermogen om te kunnen regeren met behoud van bepaalde fundamentele waarden onder extreme omstandigheden. Overheden van vandaag zijn gehouden zich voor te bereiden op het ondenkbare. Zij moeten de hun beschikbare middelen zo inzetten dat de rampen die zich op enig moment kunnen voordoen minimale maatschappelijke ontwrichting zullen veroorzaken.

Deze voorbereiding vraagt om een 'all hazards-plus' benadering, aldus Sundelius. Contraterrorisme is slechts een van de vele terreinen van crisisbeheersing en preventie; we moeten alle mogelijke scenario's in het oog houden om maatschappelijke veiligheid zo goed mogelijk te kunnen waarborgen. Moderne maatschappijen hebben continu te kampen met een "kwetsbaarheidsoverschot" en een capaciteitstekort. Het is daardoor moeilijk voor overheden het hoofd te bieden aan uitdagingen die zich steeds vaker voordoen bij moderne crises, zoals onderlinge afhankelijkheden van technisch complexe systemen, de gevolgen van privatisering, de toenemende druk van mediatisering en het grensoverschrijdende karakter van oorzaken en effecten van crises.

Dit grensoverschrijdende karakter was het speerpunt in het betoog van Magnus Ekengren (eveneens van de Zweedse Nationale Defensie Academie in Stockholm), die aandacht vroeg voor de snelle ontwikkelingen in Brussel op het terrein van crisisbeheersing. Na enkele ernstige crises met transnationale oorzaken of gevolgen, zoals de

Arjen Boin en Bengt Sundelius

BSE en dioxine crises in voedselveiligheid, de gestrande tankers *Prestige* en *Erika* die kuststroken van meerdere landen vervuilden, de bomaanslagen in Madrid en Londen, zet de EU in op vergaande integratie van crisis management capaciteit van haar lidstaten. De moderne crises vereisen nieuwe Europese samenwerkingsverbanden, regels en instituties, die ingrijpen op een terrein (nationale veiligheid) waarover landen hun autonomie niet makkelijk uit handen geven. De EU doet er goed aan te leren van de Verenigde Staten, zo betoogde Ekengren, waar zich ook spanningen voordoen tussen centrale aansturing en decentrale verantwoordelijkheden.

De conferentie was opgezet in verschillende rondes, die steeds werden voorafgegaan door een plenaire sessie met enkele sprekers, waarna de deelnemers groepsgewijs in discussie gingen over de stellingen of vragen van de plenaire sprekers. Dit bevorderde de interactie tussen de deelnemers en leidde aan sommige tafels tot verhitte debatten. De papers van de deelnemers zullen op termijn omgewerkt worden tot wetenschappelijke artikelen voor special issues van internationale tijdschriften. Daarnaast wordt het internationale netwerk van onderzoekers dat betrokken is bij het gezamenlijke doel van kennisverwerving en uitwisseling op het terrein van crisisbeheersing verder uitgebreid en bestendigd, met het SDMI als spin in het web.

Het SDMI beoogt binnen de komende vijf jaar een leidende rol te spelen in de productie van internationaal toponderzoek naar crises en crisis management. Het is bezig een consortium van onderzoekscentra in de VS en daar buiten te vormen om de gezamenlijke impact van crisis- en rampenonderzoekers te verhogen. SDMI heeft een onderzoeksagenda geformuleerd die goed aansluit bij de wensen en noden van de praktijk. Nu dient het te zorgen dat die kennis ook in de praktijk terecht komt. Deze conferentie betekende een goede eerste aanzet. De lezer kan verdere verrichtingen volgen op de SDMI website: **www.sdmi.lsu.edu**.

dr. Sanneke Kuipers,
departement Bestuurskunde, Universiteit Leiden en senior adviseur Crisisplan BV

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond creëert standaard voor risicobeheersing

Rotterdam-Rijnmond, een regio vol risico's. Twintig gemeenten met havens, grote rivieren, petrochemische industrie, grootschalige evenementen, een multimodale infrastructuur van water, luchtvaart, binnenvaart en spoorwegen en een gebied met een hoge bevolkingsdichtheid dragen potentieel een groot veiligheidsrisico in zich. Juist hier is de eerste veiligheidsregio van Nederland gerealiseerd. De regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, stafdirectie Risico- en Crisisbeheersing, ambulancevoorziening en de gemeenschappelijke meldkamer van politie, brandweer en ambulancezorg zijn hier samengebracht. Fysiek én organisatorisch. Nog voor de inkt van de tekst van de Wet op de veiligheidsregio is opgedroogd, wordt hier gewerkt aan integrale risicoprofielen en het versterken van de multidisciplinaire netwerken en samenwerking op het gebied van risico- en crisisbeheersing.

Beleidskader

De veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is in 2006 van start gegaan. Vanaf die tijd is er gewerkt aan een nieuw beleidskader waarin de beleidsmatige en organisatorische grondslag is gelegd voor het multidisciplinair werken aan risico- en crisisbeheersing tot 2012. Dit heeft in maart 2008 geleid tot het Beleidsplan Crisisbeheersing dat bestuurlijk in 20 gemeenten is geaccordeerd. Een belangrijk onderdeel van dit nieuwe beleidsplan is het definiëren van een multidisciplinair beleidskader voor risicobeheersing. In Nederland is het werkveld risicobeheersing relatief nieuw ten opzichte van het meer ontgonnen domein crisisbeheersing. Dat maakt het in de complexe omgeving van Rotterdam-Rijnmond een uitdaging om tot één gemeenschappelijke visie te komen. Immers de kennis en expertise over het domein risicobeheersing was en is lang niet binnen alle betrokken disciplines op een gelijk niveau aanwezig.

Leidraad

Op voorhand was duidelijk dat niet de rijke subsidiestroom uit Den Haag, maar een werkelijk intrinsieke motivatie van alle betrokkenen de leidraad moest gaan vormen voor de samenwerking. Dat was de moeilijke weg, maar wél een oprechte. Veel tijd en energie is in het proces gestoken. Concreet hield dit in dat de diversiteit aan belangen (economische, maatschappelijke, imago en bestuurlijke belangen) vanaf de start inzichtelijk is gemaakt. Alle betrokken disciplines en organisaties hebben hun positie, rol en verantwoordelijkheid bij het onderwerp risicobeheersing vastgelegd rondom thema's als wateroverlast, externe veiligheid, terreur en pandemieën en hebben dat vervolgens aan elkaar uitgelegd.
De behoeften rondom het gezamenlijk werken aan risicobeheersing werden gedeeld, bijvoorbeeld het hanteren van één gemeenschappelijk taal. Ook het vaststellen van een gezamenlijke *sense of urgency* kwam hier naar voren, met als doel de grote diversiteit aan risico's vanuit één beleidskader beter te kunnen beheersen. Of nóg beter, te voorkomen.

Netwerken

Naast de flinke vooruitgang die inhoudelijk in dit proces werd geboekt, gebeurde er meer. In de georganiseerde workshops ontstonden netwerken. Achter functies werden mensen zichtbaar. En de vanzelfsprekendheid in het contact zoeken, die juist in de organisatie van risico-

beheersing en crisissituaties essentieel is, kreeg hier een enorme impuls.

De wijze

Samenwerking binnen de regio is niet nieuw. Nieuw is wél de wijze waarop. En het moment. Alle betrokken partijen hebben op één van de 18 risicothema's voortkomend uit de Leidraad Maatramp en de Strategie Nationale Veiligheid een leidende rol. Traditioneel wordt die rol sterk monodisciplinair ingevuld en wordt er pas een beroep op anderen gedaan als er of een wettelijke plicht is, de grote lijnen al zijn ingevuld, of op details aanvullende expertise nodig lijkt. De veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond onderschrijft de kracht van de monodisciplinaire organisaties en wil ook dankbaar gebruik blijven maken van de traditionele 'voordeuren' die deze organisaties richting bestuur en burger hebben. Maar de regio regisseert en faciliteert nu een vroegtijdig samen optrekken van de partijen om samen te komen tot een integrale afweging per risicothema en vervolgens tot een integraal advies.

Plicht

Bestuurlijk Nederland is gediend met een dergelijk proactief en multidisciplinair advies. Omdat het een beter advies is én omdat eventuele tegenstrijdigheden niet bestuurlijk maar vakinhoudelijk gewogen worden. En er is meer. De Wet op de veiligheidsregio spreekt niet alleen van samenwerking, maar legt ook de wettelijke plicht tot risicocommunicatie, die nu nog bij de gemeenten ligt, neer bij de regio. Zo is dit in Rotterdam-Rijnmond nu ook ingevuld. Dat is belangrijk. Risico's zijn niet te vermijden en geen enkele organisatie is zo op te tuigen dat het iedere ramp of crisis voor de volle 100% kan *handlen*. De veiligheidsregio kan dus ook winst boeken door de zelfredzaamheid en het handelingsperspectief van burgers en bedrijven te versterken. Dat betekent dat de burger gewezen moet worden op risico's, maar ook op die zelfredzaamheid. In Rotterdam-Rijnmond coördineert de veiligheidsregio die communicatie. Het actieplan Risicocommunicatie, dat de veiligheidsregio in overleg met de gemeenten heeft opgesteld, legt de basis om constante en consistente communicatie naar de burger te garanderen door bijvoorbeeld gezamenlijke campagnes te ontwikkelen op het gebied van gevaarlijke stoffen. De 'tools' voor de communicatie worden hier aangereikt aan de gemeenten die op basis hiervan zelf in kunnen zetten op meer of minder communicatie naar de burger.

Spin

In de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is op dit moment het multidisciplinaire beleidskader voor risicobeheersing in kaart gebracht. Daarnaast is een start gemaakt met een brede risico-inventarisatie voor de regio die de basis moet leggen voor het wettelijk verplichte risicoprofiel. Dit risicoprofiel moet de basis vormen voor een bestuurlijke en operationele meer integrale afweging en besluitvorming rondom acceptatie van risico's. Samenwerking is een vanzelfsprekendheid geworden. Zelfs zonder dat hiervoor de formele structuur is opgesteld, ontstaat binnen de regio al een cultuur waarbij vanuit een gezamenlijkheid geopereerd wordt, zonder dat individuele kwaliteiten daaronder lijden. De Wet op de veiligheidsregio moet nog door de Kamer. Het heeft de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond er niet van weerhouden nu al in de praktijk aan de slag te gaan met het opstellen van het risicoprofiel. Parallel aan de meer methodische en theoretische ontwikkeling van een risicomonitor door de Politieacademie, is hier in de dagelijkse praktijk gewerkt aan een integraal risicoprofiel voor fysieke veiligheid dat gedragen wordt door alle betrokken partijen. Overigens blijkt de meer praktische aanpak in Rotterdam-Rijnmond goeddeels aan te sluiten op de theoretische modellen. Lukt het in de komende tijd om vanuit BZK, de Nederlandse Vereniging voor Brandweerzorg en Rampenbestrijding (NVBR), de Politieacademie en de VRR deze beide visies werkelijk met elkaar te vervlechten, dan lijkt het er op dat hier een standaard is neergezet. In 2008 wil de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond het gelegde fundament op het gebied van risicobeheersing verder in de steigers zetten. De voorsprong die het heeft opgebouwd, moeten worden behouden. Juist deze regio, met al zijn risico's, kan een prima voorbeeldfunctie vervullen voor de 24 andere veiligheidsregio's. Door te tonen hoe het als spin in het web de partijen bij elkaar brengt en houdt, kunnen andere regio's hun veiligheidsniveau ook wezenlijk verhogen.

Alexander Heijnen,
Director Public Sector Group DCE Consultants; specialist op het gebied van risicomanagement en strategische beleidsvraagstukken rondom het veiligheidsdomein
Jolanda Trijselaar,
directeur stafdirectie Risico- en Crisisbeheersing, veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Overstromingen: de impact voor ziekenhuizen in Nederland

Dr. Deichmann beschrijft in "Code Blue, A Katrina Physician's Memoir" de gevolgen van de overstromingen voor zijn ziekenhuis en hoe het Memorial Hospital is geëvacueerd. Het verhaal is een nachtmerrie van een onwerkelijke situatie. De vraag is wat de gevolgen van een overstroming in Nederland zijn. Op basis van een inventarisatie bij specialisten blijkt dat ook in Nederland de gevolgen desastreus zullen zijn. Ook blijkt dat de evacuatie van een ziekenhuis een vrijwel onmogelijke opgave is. Wel kunnen we nu al nadenken en afspraken maken over hoe we met een dergelijke situatie omgaan, met als ambitie om zoveel mogelijk continuïteit te leveren in de zorg. Hierdoor moeten we vooraf nadenken over de mogelijke impact, wat we er aan kunnen doen en in hoeverre dat zinvol is en werkelijk bijdraagt aan het vergroten van de veiligheid. Soms is het beter te accepteren dat het kan gebeuren.

In samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en HKV LIJN IN WATER is over het onderwerp 'impact overstromingen op ziekenhuizen' een workshop georganiseerd. Met enkele specialisten die betrokken zijn bij ZIROP (programma Rampenopvang Ziekenhuizen) is tijdens een workshop gediscussieerd over de mogelijke gevolgen van een overstroming in de Nederlandse ziekenhuizen. Deelgenomen hebben het Erasmus Medisch Centrum, het Albert Schweitzer Ziekenhuis, het Sint Antonius Ziekenhuis en Ziekenhuis Bernhoven.

Het resultaat van deze bijeenkomst is een beeld van wat kan gebeuren en een eerste schets van mogelijke maatregelen hoe we hiermee om kunnen gaan. Op basis van de discussie is geconcludeerd dat ook in Nederland de gevolgen van een overstroming grote impact hebben op de zorg die geleverd kan worden. Het gaat hierbij zowel om ziekenhuizen die overstromen, maar ook die niet overstromen en waar grote groepen worden opgevangen. Om zoveel mogelijk continuïteit in zorgverlening te bieden of om de evacuatie in goede banen te leiden, is goede voorbereiding en coördinatie vereist.

Op basis van de huidige kennis uit ZIROP, de planvoorbereiding zoals deze nu wordt gedaan door de Taskforce Management Overstromingen (TMO) en de ervaringen opgedaan bij het millennium zijn er echter ook mogelijkheden voor het treffen van organisatorische voorbereidingen. In dit artikel gaan we in op de impact van een overstroming op een ziekenhuis, wat de gevolgen zijn voor ziekenhuizen en wat de mogelijkheden zijn om hiermee om te gaan.

Karakteristieken van een overstroming en huidige planvorming

We kijken naar overstromingen uit de zee, meren of rivieren. De omvang van een dergelijke overstroming is naar verwachting groot: honderden en misschien wel duizenden vierkante kilometers. In Nederland beschikken we over vele overstromingsscenario's opgesteld door Rijkswaterstaat, provincies en waterschappen. Ook beschikken we over verwachtingen op basis waarvan inzicht ontstaat in of en hoe een kering zal bezwijken. Deze voorspellingen zijn inherent onzeker. Vrijwel tot het moment van de doorbraak is het onzeker waar en hoe de dijken bezwijken. De verwachtingen van de waterstanden en afvoeren worden gebruikt voor alarmering van de calamiteitenorganisaties in de waterkolom en de algemene kolom. Op dit moment wordt, door aanjagen van de TMO, veel aandacht besteed aan planvorming. Een van de grote aandachtspunten hierbij is hoe we omgaan met de zorgbehoevenden in de samenleving.

Onderscheid in ziekenhuizen die overstromen en die droog blijven

Als een ziekenhuis overstroomt dan zijn de gevolgen desastreus. Vrijwel alle voorzieningen in het ziekenhuis vallen uit. De mogelijkheden om noodaggregaten te gebruiken zijn beperkt. De gevolgen voor de verzorging van patiënten zijn dan ook groot. De mate (diepte en duur) van overstroming is hierbij erg belangrijk. Een centimeter water is wat anders dan vier meter water in het ziekenhuis, een duur van een uur is anders dan een maand.
Gevolgen zijn er ook voor ziekenhuizen die niet overstromen. Het aanbod patiënten zal sterk toenemen door (preventieve) evacuatie van de getroffen ziekenhuizen, door andere evacués die zorg nodig hebben en mogelijk door nieuwe patiënten uit het getroffen gebied (thuiszorg,

instellingen). Er kan dan ook onderscheid worden gemaakt in ziekenhuizen:

- in het bedreigd gebied (waar preventief maatregelen worden genomen op basis van een dreiging);
- die werkelijk overstromen als de dijken zijn gebroken, deze ziekenhuizen liggen in het bedreigd gebied (uitval van voorzieningen en bevoorrading);
- die gebruikt worden voor de opvang van evacués (veel groter aanbod van patiënten).

Een verhouding dat de helft van de ziekenhuizen enigszins is bedreigd, wordt niet ondenkbaar geacht. Knelpunten die in alle ziekenhuizen worden verwacht betreffen het personeel, zeker in relatie tot het aantal patiënten. Bevoorrading vormt het tweede grote knelpunt. Een ziekenhuis kan worden beschouwd als een continu bedrijf. Dagelijks worden medicijnen, voeding, speciale diëten op maat geleverd vanuit centrale productie- en distributiecentra. Deze bevoorrading wordt ook beperkt door schaarste in materieel en personeel en van de begaanbaarheid van het gebied.

Beschrijving van de gevolgen in een ziekenhuis dat overstroomt

De mate van kwetsbaarheid is sterk afhankelijk van de aard van het ziekenhuis (specialisaties). Ook de inrichting en de bouw van het ziekenhuis heeft invloed. Hieronder is een algemeen beeld van de gevolgen van een overstroming in een ziekenhuis beschreven. Het gaat hierbij om uitval van:

- gas, water en licht; water in het ziekenhuis kan leiden tot uitval van gas, water en licht, maar ook uitval van de levering is mogelijk. De verdere gevolgen zijn uitval van:
  - stroomvoorziening; vele cruciale processen maken gebruik van stroom;
  - steriel maken van instrumenten; beschikbare steriele middelen zullen snel afnemen met gevolgen voor hygiëne;
  - voeding van apparaten; apparaten kunnen vaak op alternatieve wijzen worden bediend, dat vereist veelal wel inzet van personeel;
  - klimaatbeheersing, koeling enzovoort. Hierdoor zal de omgeving van patiënten verslechteren, eten (met speciale diëten) snel bederven, evenals mogelijk medicijnen;
  - noodvoorzieningen na verloop van tijd; als deze in de kelder staan zijn ze mogelijk getroffen door het water. Daarnaast levert de noodvoorziening, als die al functioneert, al beperkingen omdat niet het gehele ziekenhuis kan worden voorzien, ongeveer 50 tot 60% (vitale processen) wordt voorzien. De noodvoorziening is ook afhankelijk van brandstof, deze raakt na één tot enkele dagen op.
- bevoorrading; bevoorrading is cruciaal voor een ziekenhuis. Denk hierbij aan de levering van voeding met speciale diëten, drinkwater, medicijnen, (duizenden liters) brandstof, afvoer van afval. De middelen om deze voorraad te brengen zijn niet of beperkt beschikbaar en de mogelijkheid om de bevoorrading uit te voeren inclusief laden en lossen zijn beperkt;
- personeel; het aanwezige personeel zal zwaar worden belast. Naar verwachting is de personele bezetting al lager omdat personeel ook bezig is met opvang en evacuatie van naasten. Daarnaast is personeel beperkt inzetbaar; personeel zal ook moeten rusten.

Naast de uitval van allerlei zaken wordt er ook een toeloop van 'patiënten' verwacht. De vraag naar zorg en voorzieningen neemt toe. Het ziekenhuis zal door de omgeving worden gezien als een baken van geborgenheid waar men mogelijk veilig is. Vooraf, tijdens en na de dijkdoorbraken is het denkbaar dat mensen zelfstandig naar het ziekenhuis komen.

Een ziekenhuis in het overstroomd gebied zal zoveel mogelijk inzetten op enerzijds de continuïteit van de zorg voor de patiënten en anderzijds het verplaatsen (evacueren) van de patiënten naar een veilige omgeving. Voor de evacuatie is het ziekenhuis aangewezen op de hulp van buiten. Voor de continuïteit voor de patiënten is men sterk afhankelijk van de omstandigheden, de beperkte mogelijkheden en middelen.
Een vorm van basale zorg kan altijd gegeven worden. De kwaliteit van deze zorg is vanzelfsprekend minder dan 'normaal' met alle gevolgen voor de patiënten, denk hierbij aan oorlogs- en andere rampsituaties.

Evacuatiemogelijkheden van ziekenhuizen

Het evacueren van één ziekenhuis is een complex proces dat veel middelen en personeel vereist. De complexiteit wordt groter als er meerdere ziekenhuizen in een regio tegelijk met dit vraagstuk te maken hebben. Evacuatie van een ziekenhuis over middellange afstand of lange afstand kan grote gevolgen hebben voor de patiënten. Daarnaast is de uitvoering van de evacuatie ook afhankelijk van de logistieke mogelijkheden. De omgeving van het ziekenhuis maakt gebruik van dezelfde wegen. In een situatie met korte voorspeltijd zoals bij een dreiging vanuit de kust is de verwachting dat het niet haalbaar is alle bedreigde ziekenhuizen te evacueren. Is de voorspeltijd langer, zoals bij de rivieren dan zijn er meer mogelijkheden. Voor sommige patiënten is gesteld dat deze nagenoeg niet kunnen worden vervoerd, waarvoor evacuatie dus geen reële optie is.

Vanuit de optiek van het ziekenhuis kan een evacuatie worden vergemakkelijkt door het aantal patiënten vooraf te verminderen (ontslaan van patiënten, stoppen van opnames ed). Ongeveer een derde van het aantal >>>

bedden blijkt te kunnen worden vrijgemaakt door patiënten sneller te ontslaan en (dag)opnames te stoppen. Ook in de ontvangende ziekenhuizen kan dat gebeuren. Dit is een zeer ingrijpend besluit omdat deze mensen kwetsbaar zijn en de vraag is of ze thuis de goede zorg krijgen en gesteld staan voor de mogelijke evacuatie. In 1995 is dat bij de evacuatie van het Rivierenland Ziekenhuis in Tiel ook gebeurd. Echter dit heeft ook gevolgen, in 1995 wordt er melding van gemaakt dat patiënten hierdoor zijn overleden (Bron: De Gelderlander, 29 januari 2005).

Aanbevelingen over verdere voorbereiding

Coördinatie in de besluitvorming en tijdige alarmering binnen de zorgkolom en met de veiligheidsregio is van belang, zowel nationaal als regionaal. Aanbevolen wordt om hierbij een fasering uit te werken gerelateerd aan de dreiging van het water. Maatregelen (richtlijnen voor de zorgverlening, evacuatie, opvang, verdeling schaarse middelen, financiën) kunnen worden uitgewerkt en gekoppeld aan de omvang en (on)zekerheid van deze dreiging. Ook kan worden opgenomen op welke wijze afstemming binnen de zorgkolom dan wordt verzorgd. Bij de afweging in de besluitvorming zal telkens een afweging moeten worden gemaakt tussen de continue zorg voor de patiënt en het mogelijk niet meer (of minder) kunnen voorzien in deze zorg als het toch gebeurt en de gevolgen daarvan. Een mogelijke verdeling in fasen kan zijn:

1. **Initiëren van verdere voorbereiding**: het gaat hierbij om op basis van de alarmering te besluiten tot opschaling en verdere acties;
2. **Vergroten capaciteit**: het gaat hierbij om het vrijmaken van bedden en prepareren van personeel en middelen;
3. **Evacueren van ziekenhuis of preparatie op continuïteit in overstroomd gebied**: het gaat er hierbij om zoveel mogelijk (en passend) gesteld te staan op het moment dat het ziekenhuis verwacht wordt te overstromen;
4. **Na de overstroming of afname van de dreiging**: als de overstroming niet is opgetreden kunnen de normale processen worden hervat. Als de overstroming wel is opgetreden en er zijn nog mensen aanwezig, dan zal gegeven de beschikbare middelen en mensen zorg worden verleend.

De voorbereiding op extreme gebeurtenissen als een grote overstroming zal in perspectief moeten worden gezien. Investeringen zullen rendabel of anderszins acceptabel moeten zijn. Dat betekent dat een afweging zal moeten worden gemaakt of we inzetten op dergelijke extreme gebeurtenissen of op andere zaken die de veiligheid vergroten of de gezondheidszorg verbeteren. Consequentie is wel dat dan ook wordt geaccepteerd dat dergelijke situaties voor kunnen komen.

Het meest rendabel lijken maatregelen die de kwaliteit van de zorg van een ziekenhuis in een overstroomd gebied verhogen gegeven de knelpunten met energie, bevoorrading en personeel. Het gaat hierbij om continuïteitsvraagstukken.

ir. B. Kolen, dr. ir. M. Kok en
drs. W.E.W. Vermeij-van den Braak,
HKV LIJN IN WATER

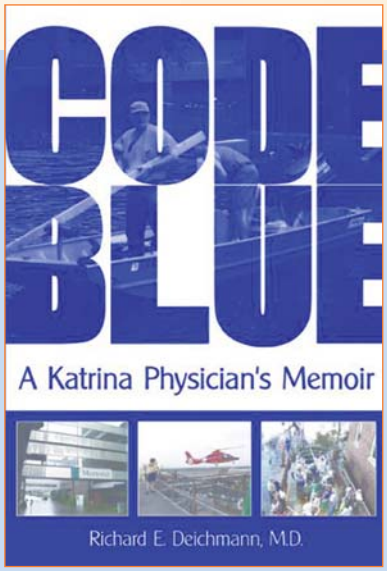

"Code Blue, A Katrina Physician's Memoir"

New Orleans, 28 augustus 2005. Een dag voordat Katrina aan land komt. Dr. Deichmann, arts in het Memorial Hospital in New Orleans, besluit om met zijn gezin naar zijn ziekenhuis te gaan vanwege zijn beroepsverantwoordelijkheid. Na de orkaan blijkt dat de dijken zijn bezweken, maar dat het ziekenhuis vooralsnog gespaard blijft. Zijn vrouw en kinderen besluiten om toch te evacueren. Op 30 augustus overstroomt het ziekenhuis alsnog, omdat interne dijken overlopen en bezwijken. Alle voorzieningen vallen uit. Deichmann begeleidt de evacuatie van de 200 patiënten. Tijdens de orkaan zijn er echter nog 2000 andere mensen naar het ziekenhuis gekomen die ook moeten worden geëvacueerd: doktoren, verplegers, familieleden van personeel en patiënten, meegenomen huisdieren en toegestroomde mensen, maar ook patiënten die door hulpverleners worden afgeleverd bij het ziekenhuis. De bijstand van de overheid is minimaal en nauwelijks gecoördineerd. Uiteindelijk duurt het vijf dagen om een afstand van 1 kilometer te overbruggen. Zo'n 10% van de patiënten komt te overlijden. Na 5 dagen heeft Deichmann weer contact met zijn vrouw en kinderen waarvan hij tot die dag niet geweten heeft waar ze zijn en hoe het met ze gaat. Zijn ervaringen zijn opgeschreven in "Code Blue, A Katrina Physician's Memoir". (Deichmann 2007)

Samenwerking EK voetbal bekrachtigd

De ministers Ter Horst (BZK) en Hirsch Ballin (Justitie) hebben op 18 april tijdens een Europese ministers-vergadering in Luxemburg met hun collega's uit Oostenrijk en Zwitserland de politiesamenwerking tijdens het Europees Kampioenschap voetbal bekrachtigd. Dit is het resultaat van maanden van voorbereiding in het kader van het veiligheidsconcept dat door de organiserende landen is uitgewerkt. Op 26 maart is al even geoefend in Wenen en is de situatie in de speelsteden in Zwitserland geïnspecteerd.

Nederland stelt tijdens het EK een politieteam van twintig mensen beschikbaar: tien spotters in burger (afkomstig uit evenzoveel regiokorpsen), vier politiemensen in uniform, informatiecoördinatoren en verbindingsofficieren. Het team legt contact met Nederlandse supporters, probeert hun gedrag te beïnvloeden en adviseert de lokale politie. Verder zijn afspraken gemaakt over informatie-uitwisseling. Als Nederland informatie heeft dat verdachte personen naar het EK gaan, zullen de gastlanden daarover tijdig geïnformeerd worden.

De samenwerking en informatie-uitwisseling met de Nederlandse politie – evenals met die uit andere EU-landen – vindt plaats op basis van afspraken die zijn neergelegd in het Europees "Handboek" met aanbevelingen voor de internationale politiesamenwerking. Het bevat onder meer checklijsten en formulieren waarmee maatregelen inzake openbare orde en veiligheid kunnen worden onderbouwd en gecommuniceerd. Een vergelijkbaar Handboek bestaat er op het terrein van ordehandhaving bij grote internationale evenementen. Centraal in de coördinatie en de informatie-uitwisseling over voetbalvandalen is het CIV, dat bij het korps Utrecht is ondergebracht.

Het totaal van afspraken, maatregelen en relevante gebeurtenissen wordt gecoördineerd door het Nationaal Crisiscentrum van BZK en is neergelegd in een "Leidraad veiligheidsmaatregelen EK2008", die aan alle relevante informatie- en handhavingsdiensten en functionarissen ter beschikking zal worden gesteld.

Roderick Houben,
afdeling Internationale Samenwerking, DG Veiligheid, ministerie van BZK

Overname COT door Aon

Op 24 april hebben de directies van het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement BV (COT) en Aon Groep Nederland BV (Aon) overeenstemming bereikt over de overname van de aandelen van het COT door Aon.

Met deze strategische overname versterkt Aon zijn positie op het gebied van veiligheid en crisisbeheersing. Het COT adviseert overheden en ondernemingen over het voorkomen en managen van crisissituaties. Met deze expertise wordt de combinatie het COT / Aon de leidende adviseur in Nederland op het gebied van crisisbeheersing en risicomanagement. Voor het COT biedt Aon toegang tot het internationale netwerk van Aon Global met veel aanvullende expertise en mogelijkheden voor de medewerkers om deel te nemen aan complexe nationale en internationale projecten.

Het COT zet zijn activiteiten voort onder de huidige naam en vanuit de bestaande locatie in Den Haag. Uri Rosenthal wordt naast zijn voortzetting van het voorzitterschap van het COT, adviseur van de Directie van Aon Risk Services. Erwin Muller treedt naast zijn voortzetting van het directeurschap van het COT toe tot het internationale Management Team van Aon Global's Risk Consulting.

Als de Eerste Kamer akkoord gaat met het wetsvoorstel van kamerleden Heerts, Van de Camp en Anker[1] tot wijziging van het wetboek van Strafrecht is het straks gedaan met de strafrechtelijke immuniteit voor ambtenaren en overheidsorganen. Die strafrechtelijke immuniteit was van oudsher gebaseerd op de militaire kracht van de overheid, later werd het in belangrijke mate gebaseerd op jurisprudentie van de Hoge Raad. Voor de initiatiefnemer van de voorloper van het huidige wetsvoorstel, de huidige burgemeester van Utrecht Wolfsen, is het duidelijk: de overheid die burgers aanspreekt op verantwoordelijkheden kan dat alleen doen als zij zelf ook verantwoordelijk kan worden gehouden voor haar handelen of het nalaten daarvan. Hij denkt dat de wetswijziging een preventieve werking op ambtenaren zal hebben.

De strafbare overheid:

tot hoever reikt de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor ambtenaren?

Onrust

Het is met de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam vers in het geheugen niet verwonderlijk dat deze ontwikkeling onrust veroorzaakt bij de ambtenaren die belast zijn met controle, toezicht of handhaving van (brand)veiligheidsvoorschriften. Illustratief is een anonieme reactie op het digitale brandpreventieforum, waar plaats is voor discussie over brandpreventie en brandveiligheid:

"Wat heeft dit voor gevolgen voor een 'simpele' preventist die van zijn baas bepaalde zaken 'politiek' moet oplossen....Moet je daar nog in mee gaan of moet je dit weigeren? Is zelfs een schriftelijke mail opdracht nog wel voldoende om je "in te dekken" als je je bewust bent van een gevaarlijke situatie??" [2]

Wat zullen de consequenties zijn voor de praktijk van alledag, wanneer onder het nieuwe regime de falende overheid en falende ambtenaren strafrechtelijk kunnen worden vervolgd waar zij eerst vrijuit gingen? Kunnen gedoogsituaties nog bestaan onder het nieuwe regime? Gedoogbeleid houdt immers in dat er keuzes worden gemaakt bij de uitvoering van de wettelijke voorschriften tot handhaving en toezicht, vanwege beperkte beschikbaarheid van mensen en middelen. In hoeverre kan een gedoogsituatie in het nieuwe wetsvoorstel tot strafvervolging van een uitvoerend ambtenaar leiden?

Nu

De huidige stand van het recht is volgens de zogeheten Pikmeerarresten van de Hoge Raad, dat de overheid en haar ambtenaren een beperkte strafrechtelijke immuniteit genieten voor delicten begaan in het kader van de uitvoering van zuivere overheidstaken. Dat zijn aan de overheid of de ambtenaar opgedragen bestuurstaken die niet door private partijen kunnen worden uitgevoerd.
In 2002 is deze vérgaande immuniteit onder druk komen te staan door het arrest in de zaak Öneryildiz/Turkije van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).[3] Artikel 2 van het Europees verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), het recht op leven, legt de overheid de verplichting op om het leven van burgers actief te beschermen en haar taken met betrekking tot toezicht op veiligheid en gezondheid naar behoren uit te voeren om aan deze verplichting te voldoen. Ambtenaren en overheidsinstanties die nalaten noodzakelijke maatregelen te nemen om levensbedreigende risico's af te wenden kunnen daarvoor strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld bij realisatie van die risico's, wanneer zij zich de waarschijnlijke gevolgen van dat nalaten hebben gerealiseerd.

Strafrechtelijke immuniteit voor de overheid lijkt in strijd met het EVRM. Gedogen levert in sommige situaties een schending op van artikel 2 EVRM, dat geen ruimte laat voor het laten voortbestaan van een bekende levensbedrei-

[1] *TK 2007-2008, 30 538, nr. 9.*
[2] *http://www.brandpreventieforum.nl/forum/jurisprudentie-wetgeving-f24/overheid-bij-ramp-niet-langer-vrijuit.*
[3] *EHRM 18 juni 2002, ECHR 2002, nr. 64 (eerste aanleg) en EHRM 30 november 2004, nr. 48939/99 (tweede aanleg).*

gende situatie met het oog op andere, zoals economische, belangen. Het EHRM acht in bepaalde gevallen strafvervolging noodzakelijk om het publieke vertrouwen in het recht te behouden. In de zaak Öneryildiz/Turkije achtte het EHRM de strafvervolging als onvoldoende omdat de strafrechter zich niet had uitgelaten over de verantwoordelijkheden van de burgemeester voor dodelijke slachtoffers bij een door hem te voorziene gasexplosie. Het EHRM vond dat die burgemeester op deze wijze quasi-immuniteit genoot en dat de strafprocedure niet leidde tot adequaat rechtsherstel.[4]

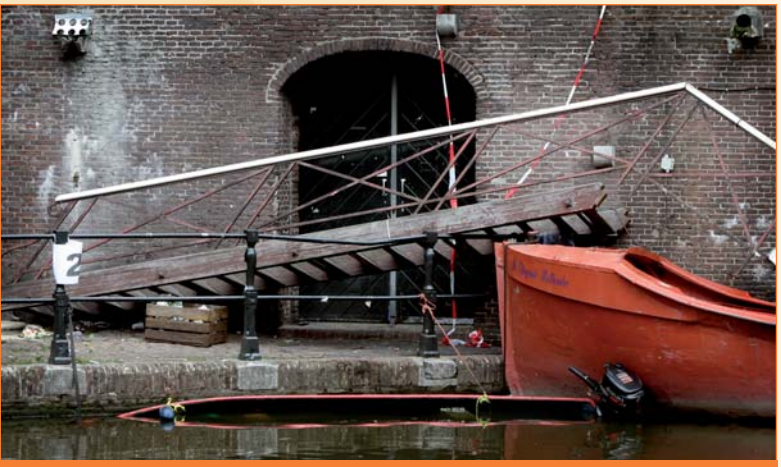

In augustus 2006 vielen er na het instorten van een werftrap in de gemeente Utrecht 22 gewonden, waarvan er één na enkele dagen overleed. Oorzaak was een constructiefout aldus de commissie-Schutte. Na ruim een jaar onderzoek besloot het OM de ambtenaar van de gemeente niet te vervolgen.

Straks?

Ingegeven door de bevindingen van het EHRM wordt in het huidige wetsvoorstel het opheffen van immuniteit vertaald naar nationale wetgeving. De schrijvers van het wetsvoorstel willen echter ook uitdrukking geven aan het belang van een overheid die haar publieke taken kan uitvoeren. Overheden voeren immers hun wettelijke taken uit in het algemeen belang en ze hebben niet de vrijheid om deze taken geheel naar eigen inzicht te verrichten of van de uitoefening af te zien. Daarom wordt een extra strafuitsluitingsgrond ten tonele gevoerd om in de wetgeving vast te leggen dat niet strafbaar zijn feiten begaan ter uitvoering van een bij de wet opgedragen publieke taak: feiten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de uit voering van een bij wet opgedragen publieke taak worden van strafbaarheid uitgezonderd.

Er wordt als het ware al een belangenafweging in de wet neergelegd. Het handelen of het nalaten moet de toets aan proportionaliteit en subsidiariteit kunnen doorstaan en als dat niet het geval is, dan is de overheidsinstantie of de ambtenaar alsnog vervolgbaar. Hiermee wordt de immuniteit voor een deel opgeheven. De vraag is hoe deze strafuitsluitingsgrond zich verhoudt tot het Öneryildiz arrest. Het Europese Hof geeft immers geen ruimte voor een belangenafweging, wanneer de ambtenaar kennis heeft van een levensgevaarlijke situatie.

Volgens Jong wringt het wetsvoorstel met de praktijk van alledag omdat het voorliggend voorstel geen antwoord geeft op de vraag in hoeverre een ambtenaar bij het uitvoeren van gemeentelijk gedoog- en handhavingsbeleid *persoonlijk* strafrechtelijk aansprakelijk kan worden geacht.[5] Om te voorkomen dat de uitvoerende ambtenaar persoonlijk aansprakelijk kan worden gehouden voor de uitvoering van democratisch tot stand gekomen gedoogbeleid, dient in de wetgeving het verschil te worden aangegeven tussen een bevoegd bestuursorgaan dat zijn toezichthoudende taak verwaarloost en de concrete situatie waarbij een bevoegd bestuursorgaan of de daar werkzame ambtenaren niet optreden wanneer zij een gevaarlijke situatie gewaar worden. “Hij die een feit begaat ter uitvoering van een door een bestuursorgaan vastgesteld beleid” zou van strafbaarheid moeten worden uitgezonderd. Maar dat is in het voorliggende wetsvoorstel niet aan de orde.

En dus...

...doet onze anonieme preventist er goed aan zijn baas te melden dat hij geen uitvoering kan geven aan de opdracht om de zaak “politiek op te lossen”, wanneer hij weet dat hij daardoor een levensgevaarlijke situatie laat voortbestaan. Volgens Straatsburgse normen is hij mogelijk nu al strafrechtelijk vervolgbaar. Biedt onder het regime van het wetsvoorstel de strafuitsluitingsgrond nog enig soelaas voor de ambtenaar als hij besluit toch gehoor te geven aan de opdracht van zijn baas en er doet zich een ramp voor? Dat is aan de rechter. De rechter zal moeten bepalen of het gaat om feiten die redelijkerwijs noodzakelijk waren voor de uitvoering van een wettelijke plicht. Maar wat is “redelijkerwijs noodzakelijk” als het gaat om levensgevaarlijke situaties? Daarover tasten we vooralsnog in het duister...

Mw. mr. C.I. (Carolien) Grasdijk,
interim-professional legal bij Yacht Den Haag
momenteel werkzaam bij de afdeling Bestuurlijke en Juridisch Zaken, directie Crisisbeheersing, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

[4] *C. C. van Dam, Aansprakelijkheid van toezichthouders. Een analyse van de aansprakelijkheidsrisico’s voor toezichthouders wegens inadequaat handhavingstoezicht en enige aanbevelingen voor toekomstig beleid, deel II Achtergrondstudies, London 2006.*

[5] *W. Jong, ‘Strafrechtelijke aansprakelijkheid in tijden van incidentenpolitiek’, in: Nederlands Juristenblad 2007-33, 1726.*

Centre of Excellence for National Safety and Security i.o.

Politici, overheden en hulpverleners zijn zich de laatste jaren steeds meer bewust geworden van de kwetsbaarheid van onze samenleving en de noodzaak om in geval van een crisis adequaat te kunnen optreden. Op de veiligheidsregio's rust de verantwoordelijkheid dat de verschillende disciplines optimaal zijn voorbereid op de bestrijding van een crisis. Daarom moeten brandweer, GHOR, politie, gemeenten en Defensie goed geoefend zijn en goed kunnen samenwerken. Het is van groot belang dat kennis, expertise en activiteiten op het terrein van multidisciplinair opleiden en oefenen worden gebundeld. Daartoe hebben de Nederlandse Defensieacademie (NLDA), het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid *Nibra* (NIFV) en de Politieacademie, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gezamenlijk een plan uitgewerkt om te komen tot een Centre of Excellence for National Safety and Security, kortweg CENS2.

Kennis bundelen en verankeren

CENS2 richt zich op crisisbeheersing en rampenbestrijding, waaronder openbare orde en gevaarbeheersing bij grootschalig optreden. In CENS2 bundelen de drie instituten hun kracht, hun expertise in kennisopbouw en kennisontwikkeling, hun innovatieve vermogen en bouwen die verder uit. Door multidisciplinaire kennis en geoefendheid te bundelen en te verankeren draagt CENS2 bij aan de veiligheid in Nederland.

De doelgroepen van CENS2 zijn:

- leidinggevenden en andere functionarissen in de crisisorganisatie van veiligheidsregio's, brandweer, GHOR, politie, Defensie, gemeenten en crisispartners
- direct betrokkenen bij het kennisdomein, zoals onderzoekers en experts
- beleidsmakers en beïnvloeders van gemeentelijke en provinciale diensten, ministeries, vitale sectoren en EU.

CENS2 stelt in nauw overleg met de doelgroepen vast waar prioriteiten liggen en legt deze vast in een vierjarenprogramma.

Opleiden en oefenen

CENS2 wil de kwaliteit van multidisciplinair opleiden verbeteren en zich ook richten op het bevorderen van

De afgewogen combinatie van en de wisselwerking tussen opleiden, oefenen, kennis delen, kennis ontwikkelen en kwaliteit bepalen het succes van CENS2.

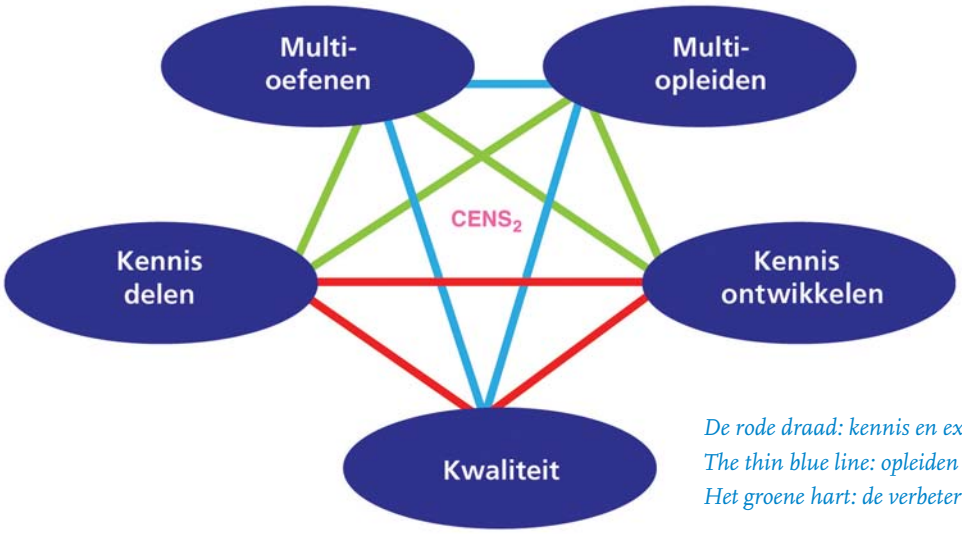

De rode draad: kennis en expertise
The thin blue line: opleiden en oefenen
Het groene hart: de verbetering

structureel en systematisch oefenen en leren. Onder meer door te investeren in de uitwisselbaarheid van regionaal ontwikkelde oefeningen en oefenmethodieken.
Vanwege de geringe mogelijkheid tot opbouw van ervaring in reële situaties biedt virtueel oefenen een uitkomst. Voor het verder ontwikkelen van virtuele systemen en nieuwe technieken worden de krachten van de drie instituten gebundeld.

Kennisontwikkeling

Bij kennisontwikkeling door CENS2 staat de aansluiting op de vraag en de behoeften van het veld centraal. CENS2 vormt een kennisplatform waar experts en disciplines samenkomen, waar onderzoeksbevindingen worden uitgewisseld en ervaringen worden gedeeld. Met hoogleraren en lectoren zal in een netwerk worden samengewerkt.

CENS2 wil een landelijke voorziening zijn waar de kennis over het domein beschikbaar gesteld wordt. In het kennis-centrum zijn experts en kennis betreffende diverse aspecten van het multidisciplinaire domein beschikbaar. Hiertoe richt CENS2 naast een infopunt een kennisportal in. Deze zal bestaan uit een kennisbank, een expertisebank en een oefeningenbank. Ook zal CENS2 regelmatig themabijeenkomsten organiseren voor professionals.

Kwaliteitsborging

CENS2 wil een belangrijke positie innemen en een geaccepteerde rol spelen bij kwaliteitsontwikkeling en kwaliteitsborging. In het businessplan noemen de initiatiefnemers vier lijnen waarlangs de gewenste kwaliteitsborging gerealiseerd zou kunnen worden:

- Monitoring. In beeld brengen, volgen en evalueren van multidisciplinaire oefeningen en oefenmethodes.
- Validering. Ontwikkelen en valideren van multi-disciplinaire opleidingen.
- Normen. Samen met BZK de mogelijkheid en wenselijkheid onderzoeken voor de ontwikkeling van normen voor oefenlocaties en oefenomgeving.
- Registratie. Aansluitend bij beproefde registratie-methoden de wenselijkheid van een register voor opleidings- en oefenfunctionarissen onderzoeken.

Verdere procedure

De drie initiatiefnemers hebben het businessplan eind april 2008 aangeboden aan de ministers van BZK en Defensie. In de komende maanden vindt besluitvorming plaats. Ook overlegt het ministerie begin juni 2008 met het Veiligheidsberaad.

Als beide ministeries positief besluiten over de realisering van CENS2 dan kan na een initiatiefase van zes maanden CENS2 begin 2009 operationeel zijn.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met een van de initiatiefnemers:
Harry.Bovens@nifv.nl
JL.Hovens@nlda.nl
Jan.Tuinder@politieacademie.nl

Niet bang maar voorbereid

Op 16 april tijdens de support beurs in Utrecht is de brochure *Niet bang maar voorbereid* virtueel aangeboden door minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aan de voorzitter en vice-voor-zitter van de Taskforce Handicap en Lokale Samenleving, Hannie van Leeuwen en Hans Dijkstal en aan de secreta-ris van het Veiligheidsberaad, Winrie de Boer.

Bij deze gelegenheid onderstreepte de minister hoe belangrijk het is dat iedereen zich goed voorbereidt op calamiteiten. Dat geldt voor álle inwoners van Nederland, en zeker voor mensen met een persoonlijke beperking. Ongeveer 15% van de Nederlandse bevolking is extra kwetsbaar bij een calamiteit vanwege zo'n beperking.
De minister benadrukte in haar speech dat de overheid bij calamiteiten niet altijd snel ter plekke kan zijn voor hulp. In dat geval is het cruciaal dat burgers zich drie dagen in huis weten te redden.

De boodschap van de brochure is eenvoudig:

- Maak een plan voor uw eigen situatie;
- Organiseer hulp van mensen uit uw directe omgeving;
- Zorg dat u voldoende noodvoorraad in huis heeft.

Om ervoor te zorgen dat het werk van de Taskforce een vervolg krijgt, stelde de minister 2,8 miljoen euro beschikbaar. Met dit geld wil de Taskforce Handicap en Lokale Samenleving verder vorm en inhoud geven aan een verbetering van de zelfredzaamheid van gehandicapten, die zelfstandig wonen en werken.
De brochure kan eenmalig worden besteld via **www.preventiedrukwerk.nl**.

Anja van den Bosch-Overduin,
projectsecretaris Denk Vooruit-campagne

Evaluatie crisisbeheersing rond het 'mysterie van Hoogeveen'

Op maandag 5 november 2007 worden vier personen in de dierenzaak Annen Animal Center in Hoogeveen getroffen door acute gezondheidsproblemen. De hulpverleningsdiensten schalen op naar GRIP 3. Er worden 23 personen in quarantaine gehouden en er worden uiteindelijk 25 personen na ontsmetting naar het ziekenhuis vervoerd. Verder mag een groep van 77 personen (merendeels hulpverleners) gedurende de avond het gebied niet uit. De gemeente Hoogeveen en de crisisorganisatie in Drenthe worden stevig op de proef gesteld.

Onderzoek

De gemeente Hoogeveen heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (COT) opdracht gegeven de respons van de multidisciplinaire crisisorganisatie op dit incident te evalueren. Het COT heeft zich in haar onderzoek gericht op de beantwoording van de volgende twee hoofdvragen:

1. Kunnen we achteraf concluderen dat besluiten die zijn genomen, met de feiten en omstandigheden die op dat moment bekend waren, redelijk en adequaat waren?
2. Hoe was de informatie-uitwisseling tussen het Commando Plaats Incident, Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Beleidsteam en hun respectievelijke hulpdiensten?

Daarnaast is er in de evaluatie aandacht voor:

- de kwaliteit en volledigheid van de informatie aan slachtoffers en achterban;
- de kwaliteit en volledigheid van de informatie aan de pers (inclusief het functioneren van de rampenzender RTV Drenthe);
- de kwaliteit van de nazorg.

De gebeurtenissen

Op maandag 5 november wordt personeel van Annen Animal Center getroffen door acute gezondheidsproblemen. Hierop komen vanaf ongeveer 13.30 uur verschillende hulpverleningsdiensten in actie. Het Commando Plaats Incident neemt diverse maatregelen om de mogelijke bron te isoleren en de gevolgen te beperken. Voor de hulpverleners is onduidelijk wat de aard van de besmetting is – gesproken wordt over de opties 'chemisch', 'biologisch' of 'viraal' – en of er mogelijk opzet in het spel is. Het Commando Plaats Incident besluit uit te gaan van het *worst case scenario* en hiernaar te handelen. Er wordt opgeschaald naar GRIP 2 en even later naar GRIP 3. Ter plaatse wordt een eerste en een tweede ring ingesteld. In de eerste ring worden 23 mensen in quarantaine gehouden. De groep in de tweede ring, voornamelijk hulpverleners en enkele journalisten, dient om eventuele verspreiding te voorkomen in het afgezette gebied te blijven. Het Commando Plaats Incident wint advies in bij, onder andere, medische deskundigen, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de DCMR Milieudienst Rijnmond. Ook wordt er gezocht naar een ziekenhuis om de slachtoffers op te vangen. Uiteindelijk is het Universitair Medisch Centrum Groningen bereid om de slachtoffers op te nemen.

Op het operationele niveau wordt rond 16.30 uur overleg gevoerd over de ontsmetting van personen met gezondheidsklachten. In eerste instantie wordt droge ontsmetting als mogelijkheid overwogen. Aangezien de brandweer de mogelijkheid tot natte ontsmetting kan bieden, wordt de keuze hiervoor gemaakt: een natte ontsmetting is grondiger dan een droge. Het ziekenhuis geeft aan de slachtoffers 'zo schoon mogelijk' te willen opnemen. De crisisorganisatie besluit hierop de hele groep van 23 mensen in de eerste ring nat te ontsmetten en naar het ziekenhuis te brengen voor observatie en onderzoek. Met dit besluit wil de crisisorganisatie zoveel mogelijk veiligheid inbouwen. De ontsmetting en het vervoer naar het UMCG nemen nog geruime tijd in beslag. Die avond worden ook twee journalisten van RTV Drenthe overgebracht naar het ziekenhuis, waarmee de totale groep op 25 komt. De groep blijft een nacht in het ziekenhuis. Op 6 november kunnen de slachtoffers terug naar huis. Niemand houdt blijvende klachten over aan dit incident. De precieze oorzaak van de klachten is nooit vastgesteld.

Dominant beeld

Wij zijn van mening dat er vele positieve opmerkingen te maken zijn over de respons op het incident. Met name de voorlichtingsactiviteiten van de gemeente Hoogeveen en de organisatie van de nazorgfase zijn goed verlopen. De hulpverleners op de plaats incident hebben zich maximaal ingespannen om het juiste te doen. De alarmering van de

verschillende eenheden en hun daadwerkelijke inzet is over het algemeen goed verlopen. De hulpverleningsdiensten hebben hun werkzaamheden over het algemeen goed uitgevoerd. Er zijn echter ook veel lessen te trekken uit de respons op dit incident. Deze lessen gelden niet alleen voor de respons op dit specifieke incident, maar vooral ook breder voor de crisisbeheersingsorganisatie in de Veiligheidsregio Drenthe en andere veiligheidsregio's in Nederland. Deze lessen richten zich op de inzet van externe deskundigen, informatie-uitwisseling binnen de crisisorganisatie, de informatievoorziening richting de quarantainegroep en het verloop van de ontsmetting van de slachtoffers.

Inzet externe deskundigen

Het incident maakt duidelijk dat er op het terrein van samenwerking met externe deskundigen in de organisatie van de crisisbeheersing nog veel verbeterd kan worden. De hulpverleningsdiensten op de plaats incident hebben snel geconstateerd dat bijzondere expertise ingeroepen moest worden voor een adequate respons op het incident. Van deze externe partijen heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) door de inzet van de Milieuongevallendienst en het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum de grootste rol gehad. De samenwerking met deze partijen verliep niet goed. De hulpverleningsdiensten zijn onvoldoende voorbereid op de samenwerking met externe deskundigen tijdens incidenten. Daarnaast blijkt uit de respons op dit incident dat niet duidelijk is omschreven welke status de adviezen hebben die door externe deskundigen worden afgegeven.

Informatie-uitwisseling binnen de crisisorganisatie

De informatie-uitwisseling tussen de teams in de crisisorganisatie had beter gemoeten. Het Gemeentelijk Beleidsteam is niet goed in staat gesteld om een aantal door het Commando Plaats Incident genomen besluiten adequaat te heroverwegen na opschaling naar GRIP 3. Het gaat dan met name om de quarantaine van de groep aanwezigen en het in afzondering houden van de aanwezige hulpverleners en journalisten. De adviezen van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum en de Milieuongevallendienst en de beoordeling door experts binnen de GHOR hadden in de overwegingen betrokken moeten worden. Het Gemeentelijk Beleidsteam is door het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team niet in staat gesteld deze adviezen goed in haar overwegingen te betrekken.

Informatievoorziening richting de quarantainegroep

De informatievoorziening aan de slachtoffers is op de plaats incident goed verlopen. De informatievoorziening verliep met name goed door de toevallige aanwezigheid van een politiefunctionaris onder de slachtoffers. Na verplaatsing van de slachtoffers naar het UMCG verliep de informatievoorziening minder goed. De informatievoorziening aan de 77 personen in de buitenring is over het algemeen goed verlopen. Deze personen hebben echter regelmatig het gevoel gehad dat ze over weinig informatie beschikten. De informatievoorziening had meer gestructureerd aangepakt kunnen worden (zoals op vaste momenten, bijvoorbeeld ieder half uur, een kort bericht over de actuele stand van zaken).

Het verloop van de ontsmetting van de slachtoffers

Het verloop van de ontsmetting van de slachtoffers is onderzocht door de regionale brandweer Twente. Wij hebben aanvullend hierop een aantal bevindingen. Er was een aanwijsbare medische noodzaak tot ontsmetting van een deel van de slachtoffers. Het besluit om alle slachtoffers nat te ontsmetten is tot stand gekomen op basis van andere overwegingen. Door de slachtoffers nat te ontsmetten werd ervoor gekozen het zekere voor het onzekere te nemen en is tegemoet gekomen aan de wensen van het ziekenhuis. De maatregelen die op de plaats incident zijn getroffen zijn overwegend goed uitgevoerd. Wel had er meer aandacht moeten zijn voor de impact van bepaalde maatregelen, zoals de wijze van de uitvoering van de ontsmetting, op de slachtoffers. Een heldere uitleg over nut en noodzaak van bepaalde activiteiten had veel onrust kunnen voorkomen.

J.G.H. Bos en drs. S.D. Schaap,
COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement

Voor meer informatie: j.bos@cot.nl
Het evaluatierapport is te vinden op www.cot.nl of op te vragen via de auteurs.

Leerpunten van crises in 2007:

Coördinatie, informatievoorziening en publiekprivate samenwerking

Bij de evaluatie van crises blijkt vaak dat het wringt in de samenwerking en coördinatie, dat de communicatie en informatievoorziening naar de burgers beter kan en dat het nodig is bedrijven en organisaties meer bij de crisisbestrijding te betrekken.
Dagvoorzitter Erwin Muller had de drie centrale thema's van het symposium "*Lessons Learned Crises 2007*" bij de afsluiting meteen paraat. Pinpoint en COT lieten op 23 april in congrescentrum Papendal in Arnhem acht inleiders terugblikken op hun ervaringen in evenzovele crises en incidenten van het afgelopen jaar.

Hoofdconclusies

Volgens Muller van het COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, komen elk jaar weer dezelfde aandachtspunten terug. Bijvoorbeeld de vraag wat de beste manier is om burgers te informeren. "Hoe doe je dat nou, die communicatie; met flyers, SMS-alert of de calamiteitenzender? Vertel je of er slachtoffers zijn of niet?" Uit de leerpunten van crises in 2007 blijkt dat dit als lastig ervaren wordt.
Maar ook de afstemming en de doorzettingsmacht binnen de coördinatie van het veiligheids- en crisisbestel zijn een terugkerend fenomeen. Je wordt er bijna moe van om het steeds weer te zeggen, aldus Muller, die dan ook verwacht dat "het vastloopt" bij de grote overstromingsoefening komend najaar.
Als derde topic moet de overheid een betere publiekprivate samenwerking organiseren, waarin private organisaties en bedrijven op dezelfde manier bij crisisbeheersing betrokken, voorbereid en geoefend zijn.

Internationaal

Prof.dr. Rob de Wijk, directeur Den Haag Centrum voor Strategische Studies, plaatste zijn presentatie in internationaal perspectief. Volgens hem zijn de film Fitna van politicus Geert Wilders en de gebeurtenissen daaromheen, zoals meerdere bedreigende voorvallen in het buitenland, als een crisis te beschouwen. Fitna leverde potentieel gevaar op voor de nationale veiligheid en liet zien dat interne en externe veiligheid nauw met elkaar verweven kunnen zijn. De crisisbeheersing is uiteindelijk succesvol gebleken. Hij maakte duidelijk dat er een spanningsveld bestaat tussen de mate van voorbereiding en de creatie van spookbeelden en geruchten, o.a. in de media en door de politiek.

Ook prof. drs. Ed van Thijn, oud-burgemeester van Amsterdam, keek af en toe over de landsgrens. Zijn presentatie "Slotervaart, lokale onrust van tijdelijke aard, of een breder signaal?" betoogde dat de problemen met Marokkaanse (hang)jongeren al uit de negentiger jaren van de vorige eeuw stammen. "Dit type incidenten is typerend voor buurten als Slotervaart, waarin sprake is van sociaal isolement en toenemende segregatie. Oplossingen moeten vooral gezocht worden in integraal veiligheidsbeleid en preventie, zoals bevordering van gemengd wonen, trajectbegeleiding, coaching en door inschakeling van de steeds groter wordende allochtone middenklasse als rolmodel voor jongeren." Van Thijn ziet voor de politie een rol als sociale architect met behulp van wijkteams, antiracismebeleid en "een dempende werking" in het bestrijden van confrontaties tussen burgers en politie.

Relatie overheid en burger

Wim van Amerongen, adjunct korpschef van de politie in Gelderland Zuid, zoomde in op de agressie tegen hulpverleners, zoals ambulancepersoneel, brandweer en politieagenten, waar Nederland al enige tijd flink last van heeft. Hij gebruikte beelden van de vernielingen en rellen in Tiel op oudejaarsavond 2007. "Dit soort geweld speelt zich voornamelijk in oude volkswijken en hechte sociale gemeenschappen af: de code van de straat is een gegeven waarmee rekening dient te worden gehouden." Volgens Van Amerongen kunnen technische middelen, een multidisciplinaire aanpak bij fysieke en sociale veiligheid en gedragsverandering helpen om de veiligheid te vergroten. "Daarbij is van belang dat ook de politie reflecteert op eigen gedrag. Maar ook in de samenleving en bij burgers

zijn veranderingen nodig. De manier waarop de burger naar de overheid kijkt, wordt bepaald door de manier waarop de overheid naar de burger kijkt en haar behandelt", aldus de politieman. De overheid kan deze verhouding beïnvloeden door de burger persoonlijk en behoorlijk te benaderen.

Scheepsbrand Velsen

De dagenlange scheepsbrand in Velsen in januari 2007 stond misschien wel model voor de symposiumconclusies van Erwin Muller. Fungerend brandweercommandant ing. S.J. Paauwe uit Haarlem sprak over een lastige coördinatie. Het bron- en effectgebied op weg, water en lucht betrof twee gemeenten en twee veiligheidsregio's. Er was sprake van grote externe bijstand en bij de brand kwamen gevaarlijke stoffen vrij wat de hulpverlening bemoeilijkte. Volgens Paauwe moet de verantwoordelijkheid rondom communicatie naar de burgers lager in de organisatie gelegd worden, zonder goedkeuring in de lijn, zodat informatie sneller kan worden vrijgegeven. Verder is gebleken dat de crisisorganisatie nog onvoldoende voorbereid is op samenwerken met externe private partners, in dit geval het bergingsbedrijf.

Langdurige stroomstoring

De stroomstoring van medio december 2007 in de Bommeler- en Tielerwaard werd geanalyseerd door zowel drs. ing. P.H. Corton, directeur van N.V. Continuon Netbeheer, als de burgemeester van de gemeente Maasdriel, mevrouw A. Boerma-van Doorne.
Volgens de heer Corton heeft Nederland de laagste jaarlijkse uitvalduur in heel Europa, als het gaat om stroomstoringen (gemiddeld 30 minuten). "In Nederland accepteren we de huidige uitvalduur, omdat de maatschappelijke baten niet opwegen tegen de gevraagde economische investering om de duur te verlagen."
De regionale netwerkbeheerder Continuon wil de afstemming met de veiligheidsregio graag op detailniveau in draaiboeken verbeteren, zoals over de inzet van noodstroomaggregaten en multidisciplinair oefenen.
Mevrouw Boerma bekeek de gevolgen van de stroomstoring voor het lokale bestuur. De calamiteit dupeerde gedurende vijftig uur zo'n 50.000 huishoudens en bedrijven in vijf gemeenten. De verschuiving van de tijdsgrens van het stroomherstel bemoeilijkte volgens de burgemeester de afstemming met betrokken partijen. De regie zat in Nijmegen, met een RBT en een SGBO. In Maasdriel was een GBT/ GRMT ingericht. Mevrouw Boerma en de eerste locoburgemeester bleven in de eigen gemeente, in het bijzonder voor het contact met de burgers. Een koppel van wethouders ging naar het RBT. Zij waardeerde het dat er een centrale gecoördineerde boodschap naar buiten werd gebracht, ook al liet de voorlichting vanuit het RBT naar de gemeente soms lang op zich wachten. Voor communicatie is gebruik gemaakt van het noodnet, aangezien mobiele telefonie niet meer mogelijk was. De afstemming tussen GBT en RBT ging inhoudelijk voornamelijk over de opvang van kwetsbare groepen mensen en de openbare veiligheid die in het geding waren.

Voyager en Waterproef

Het symposium gaf ook volop aandacht aan een voorbije en een nog komende grootschalige, nationale oefening. Drs. Peter van Dolen reflecteerde in zijn presentatie over Voyager (3 oktober 2007) op de crisisbesluitvorming en Ruurd Reitsma gaf een doorkijk naar de organisatie en voorbereidingen van de Taskforce Management Overstromingen TMO.
Bij Voyager, een toetsing van het crisisbeheersingssysteem van operationeel tot politiekambtelijk niveau, betrof de systeemevaluatie de drie kritische processen informatie-management, besluitvorming en sturing en communicatie met media en publiek. Volgens de heer Van Dolen, hoofd van het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie en waarnemend hoofd van het Nationaal Crisiscentrum NCC, leert Voyager dat de koppeling van de terreurlijn aan de OOV-lijn sterker gemaakt moet worden. Tevens bleek het lastig om belangen van private organisaties te verenigen met algemene veiligheidsbelangen. Met als stelling "crisis-management is grotendeels netwerkmanagement", adviseert Van Dolen daarom tijdens een crisis het bestuur van betrokken (grote) private organisaties op te nemen in een BT en ook in de normale situatie veel aandacht te besteden aan het bouwen van vertrouwen. Verder wijst hij op het grote belang van een media-analyse omdat de media vooruit lopen op informatie en het uiteindelijke beeld van een crisis bepalen.
Volgens TMO-programmamanager Reitsma wil het kabinet dat eind 2008 de organisatorische voorbereiding op (dreigende) overstromingen in het gehele land op orde is. Deelopdrachten kunnen daarbij helpen, zoals vormgeven van scenario's, oefeningen, invullen van rollen van waterbeheerders, crisis- en risicocommunicatiestrategie en nazorg. Hoofddoel van "Waterproef" is het in veiligheid brengen van de burgers. Daartoe zijn zogenaamde EDO's ontwikkeld: Ergst Denkbare Overstromingsscenario's, met een vertaalslag naar alle regio's. Dus zijn zowel regionale als bovenregionale bindende afspraken belangrijk en een slanke nationale crisisstructuur nodig, aldus Reitsma. Zoals gezegd, was discussieleider Muller daar zeer sceptisch over.

Nico de Gouw,
communicatieadviseur Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie

Voor een volledig verslag van het symposium, zie: www.pinpoint.nl/crisismanagement/crises2007

ROAR laat kwetsbaarheden wetsvoorstel Veiligheidsregio's zien

Maatregelen ter bescherming tegen hoogwater bieden nooit absolute zekerheid. Dit geldt ook voor het Gelderse rivierengebied. Om die reden werd op 10, 17 en 24 april 2008 de multidisciplinaire en landgrensoverschrijdende oefening ROAR gehouden. Ze maakt deel uit van het programma VIKING-II van de provincie Gelderland en vormt tevens de opmaat naar de wateroefeningen van TMO in november 2008. Maar liefst 500 personen deden eraan mee.

Coördinatie en informatievoorziening verbeteren

Het hoofddoel van ROAR was de verbetering van de coördinatie en de informatievoorziening bij de bestrijding van hoogwater, tussen Nederlandse (Gelderse) en Duitse partners (Nordrhein-Westfalen). In het bijzonder ging het om de samenwerking tussen de waterbeheerders, regionale, provinciale en nationale overheden, en de informatieuitwisseling met Duitsland.

Duits-Nederlandse samenwerking

Bij rampen- en crisisbeheersing zijn veel partijen betrokken. Dat bleek ook weer bij ROAR. De Nederlandse deelnemers waren afkomstig uit de drie Gelderse veiligheidsregio's, drie waterschappen, rijkswaterstaat, het ministerie van Verkeer en Waterstaat, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Defensie en de provincie Gelderland. Aan Duitse zijde waren de Bezirksregierung Düsseldorf, de Kreisen Kleve en Wesel, en verschillende Deichverbande vertegenwoordigd. Want als het een keer fout gaat op de Rijn, dan moet een goede Duits-Nederlandse samenwerking erger proberen te voorkomen.

Er werd 'real time' geoefend aan de hand van een scenario dat bepaald niet misselijk was: een hoogwatergolf vanuit Duitsland. De deelnemers kregen gedurende drie dagen een omvangrijk en complex scenario voor hun kiezen met veel impact op de regio's. Er was sprake van een zg. GRIP 4-situatie in Gelderland en een stufe 3 in Nordrhein Westfalen. Een complicerende factor was het feit dat er werd geoefend op basis van het wetsvoorstel Wet Veiligheidsregio's. Dit was nog niet eerder gebeurd.
De oefening was boeiend en uitermate leerzaam. Zowel aan Nederlandse als Duitse zijde is het belang benadrukt van regelmatige gezamenlijke oefeningen voor het instandhouden en verbeteren van een hoge standaard in de rampenbestrijding.

Nieuwe verhoudingen

Maar de belangrijkste vraag is natuurlijk of het hoofddoel is gehaald. Wat zijn de belangrijkste resultaten en welke lessen kunnen, vooruitlopend op de officiële evaluatie, worden getrokken?
Vaststaat dat ROAR al op voorhand het hoofddoel dichterbij bracht. De intensieve voorbereiding van ruim een jaar heeft er zeker toe bijgedragen dat organisaties en personen beter op elkaar zijn ingespeeld. Bovendien werd in het voortraject veel geïnvesteerd in de training en opleiding van de mensen, zowel in Nederland als in Duitsland. Zij hebben geleerd om met de verschillende informatiesystemen om te gaan, een geweldige winst, want GIS en GEO-informatiesystemen bleken van cruciaal belang.

Maar de belangrijkste conclusie was toch wel dat een goede en actuele kennis van elkaars rollen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden een conditio sine qua non is. Helemaal nu er werd geoefend op basis van de nieuwe wet en iedereen moest wennen aan de daaruit voortkomende nieuwe verhoudingen.
De grootste bottleneck bleek communicatie. De oefening ROAR drukte de deelnemers nog eens met de neus op de feiten. Crisiscommunicatie is niet iets wat je er even bij doet. Op crisiscommunicatie moet je professioneel beleid voeren. Daarnaast bleek dat de Nederlandse rampenbestrijding onder de nieuwe wet kwetsbaar is wegens het ontbreken van een duidelijk kader voor informatievoorziening en afstemming tussen de veiligheidsregio's. Dit moet echt anders en beter. Bij regio-overstijgende rampen zou een bovenregionale aansturing een passende maatregel kunnen zijn, bijvoorbeeld door de commissaris van de Koningin, maar dan wel met duidelijk omschreven en wettelijk vastgelegde bevoegdheden. Voor welke oplossing ook gekozen wordt, het mag nooit zo zijn dat iedere veiligheidsregio enkel eigen doelen nastreeft en het grotere algehele belang uit het oog wordt verloren.

mr. drs. M. (Marianne) Hermeling-Busser,
adjunct-hoofd kabinet CdK, provincie Gelderland en voorzitter oefenbureau ROAR

Top 10 Publieke Veiligheid Award 2008

De afgelopen maanden zijn vele tientallen projecten aangemeld voor de Publieke Veiligheid Award 2008. De jury onder voorzitterschap van Ben Ale, hoogleraar rampenbestrijding TU Delft, heeft beoordeeld of de projecten:

- zijn gebaseerd op samenwerkingsverbanden tussen publieke en/of publiekprivate organisaties;
- vooruitstrevend 'in zijn soort' zijn;
- bestuurlijke én operationele lagen raken;
- een multidisciplinair karakter hebben of geschikt zijn voor een multidisciplinaire uitbreiding;
- een voorbeeldfunctie vormen voor (publiekprivate) ketenpartners in publieke veiligheid!

Er is een top 10 van meest kansrijke projecten samengesteld (in willekeurige volgorde):

- Burgernet
- 24-uurs ondersteuning burgemeesters en loco-burgemeesters bij crises
- Referentiekader Regionaal Crisisplan
- Project Railplan
- Keten van slachtofferregistratie en –opvang ondersteunt hulpdiensten tijdens ramp
- Samen Samenwerken: Oefening 2xVeilig- het BBS
- Eagle One
- EMRIC, Interventie bij Crises
- Brandveilig Gebruik Bouwwerken (BGB)
- JCO-Support
- Waterrand

De projecten stellen zich voor tijdens de conferentie 'Innovatie in Veiligheid' op 12 juni in AHOY Rotterdam. Voor meer informatie: www.veiligheidaward.nl

Veiligheidscongres 2008

Het jaarlijkse Veiligheidscongres van het ministerie van Binnnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt dit jaar gehouden op **donderdag 13 november in het WTC te Rotterdam**. Dagvoorzitter is mevrouw Jorritsma, de burgemeester van Almere.
Het Veiligheidscongres richt zich met name op beleidsmakers, bestuurders en vertegenwoordigers uit de veiligheidsregio's, rijksoverheid, provincies, gemeenten, politie, brandweer, GHOR, Defensie, (veiligheids)koepelorganisaties en crisispartners. Binnenkort volgt meer informatie over het dagprogramma en de locatie, maar noteer deze datum alvast in uw agenda!

Colofon

Redactieadres Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing
Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
E-mail: crisisbeheersing@minbzk.nl
Internet: **www.minbzk.nl/veiligheid**

Redactie
Redactiecommissie: Henk Geveke, Nico de Gouw en Geert Wismans (samenstelling en eindredactie)
Redactiemedewerker: Maddy Ockhorst (070-426 7011)
Redactiesecretariaat: Nalini Bihari (070-426 73 54)

Redactieraad
Prof. dr. Ben Ale (Technische Universiteit Delft)
Prof. dr. Joost Bierens (VU Medisch Centrum Amsterdam)
Dr. Arjen Boin (Louisiana State University, USA)
Mr. dr. Ernst Brainich von Brainich Felth
Dr. Menno van Duin (Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid)
Prof. dr. Georg Frerks (Universiteit Wageningen)
Prof. dr. Bob de Graaff (Universiteit Leiden/Campus Den Haag)
Prof. dr. Ira Helsloot (Vrije Universiteit Amsterdam)
Prof. dr. Erwin Muller (Universiteit Leiden)
Prof. dr. Uri Rosenthal (Universiteit Leiden)
Dr. Astrid Scholtens (Politieacademie/Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid)
Prof. dr. Erwin Seydel (Universiteit Twente)
Prof. dr. Rob de Wijk (The Hague Centre for Strategic Studies)

Aan dit nummer werkten mee:
Jan-Willem van Aalst, Han Arends, Mireille Beumer, Michan Biesbroek, Martin Bobeldijk, Désirée Bolsius, Jan Bos, Anja van den Bosch-Overduin, Peter de Bruijn, James Coughlan, Pieter van Dongen, Carla Franken, Sabine Geerdes, Carolien Grasdijk, Nico de Gouw, Paul Hanraets, Miquel Hassink, Alexander Heijnen, Marianne Hermeling-Busser, Herman van Hijum, Saskia Hinrichs, Roderick Houben, Adri Janssen, Bas Kolen, Matthijs Kok, Leo Kooijman, Erik Kroon, Sanneke Kuipers, Hans Lanser, Bruce Mann, Angéliquè de Regt, Uri Rosenthal, Syan Schaap, Jolanda Trijselaar, Uri Rosenthal, Elmi Vermeij-van den Braak, Cos de Vos, Ulfert Vos, Floortje Vriezema, Marlous Westra, Guus Zijlstra, Arre Zuurmond

Fotografie
P.J. Hofman (112 Fotografie), COT
Cartoons
Huib Jans, Jesse van Muylwijck
Vormgeving
Grafisch Buro van Erkelens, Den Haag

Productiebegeleiding
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Communicatie en Informatie / Grafische en Multimediale Diensten
Druk
OBT bv, Den Haag

Mixed Sources
Productgroep uit goed beheerde bossen, gecontroleerde bronnen en gerecycled materiaal.
www.fsc.org Cert no. XXX-XXX-000
© 1996 Forest Stewardship Council

© Auteursrecht voorbehouden.

ISSN 1875-7561

Voor een gratis abonnement mail: crisisbeheersing@minbzk.nl.
Het magazine is te downloaden via www.minbzk.nl/veiligheid.

Vier vragen aan:

Cor de Vos, burgemeester van Nieuwegein, voorzitter Raad voor de Multidisciplinaire Informatievoorziening Veiligheid (MIV)

Wat betekent de Raad voor de informatievoorziening bij crisisbeheersing?

"De Raad MIV bestaat nu 2 jaar. De raad is overlegorgaan van het veld en het Rijk. Doel is de informatievoorziening van de brandweer, politie, ambulancezorg en gemeenten te verbeteren. In alle ons bekende evaluatierapporten staat eigenlijk dezelfde conclusie te lezen: er valt nog veel te verbeteren op het gebied van de informatie en communicatie.
De Raad MIV heeft de handschoen opgepakt en werkt stapsgewijs aan een verdere verbetering. Met veel partijen die allemaal verschillende belangen kennen. Veelal ontbreekt het aan een duidelijke probleemeigenaar. Kortom dit is geen peulenschil. Je moet wel als persoon een drive hebben om boven je kolom-, regio- of organisatiebelang uit te durven stijgen en te zoeken naar oplossingen. *De weg wordt gevormd door de stappen die je zet*".

Wat is de relatie tussen de Raad MIV en het Veiligheidsberaad?

"Wat mij betreft wordt dit een zeer intensieve samenwerking, de Raad MIV hecht er aan voor en met de veiligheidsregio's te werken. Toen de Raad MIV in 2006 werd ingesteld was er helaas nog geen Veiligheidsberaad. Dit heeft voor de Raad vaak geleid tot langdurige trajecten om besluitvorming (en financiering) georganiseerd te krijgen bij alle regio's en kolommen. Voor een voorstel gingen soms meer dan 200 brieven de deur uit naar alle betrokkenen. Met de komst van het Veiligheidsberaad is er nu een besluitvormend multidisciplinair platform opgericht. De Raad MIV zal dit jaar als adviesorgaan van het Veiligheidsberaad gaan werken. De Raad MIV is van en voor de veiligheidsregio's en wil expliciet werken aan informatie- en communicatievoorzieningen, die gebaseerd zijn op de vraag vanuit de regio's en andere partners op lokaal, regionaal en nationaal niveau".

Hoe kijkt u aan tegen de resultaten van de ASE?

"Ik spreek niet alleen voor mijzelf als ik zeg dat het bijzondere dagen zijn geweest. Met meer dan 60 sleutelfiguren is intensief over het thema van crisisbeheersing gesproken, op een heel andere wijze dan gebruikelijk. Dat was hard werken. Het heeft wat mij betreft een verrassend rijk resultaat opgeleverd; op belangrijke issues zijn oplossingen aangedragen. Ik ben een van de vijf sponsoren geweest en zeer enthousiast over het resultaat. Wat mij betreft moeten we de ASE manier van werken doortrekken om ook anderen aan te laten haken. Een van de resultaten van de ASE is de afspraak om de projecten die de Raad MIV onder handen heeft, versneld uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van een Nationaal Meldkamer Systeem, Geografische Informatie en de implementatie van het netcentrisch werken. Voorwaarde voor de versnelling is wel dat de financiën voor de investering ervan, maar ook voor het beheer en de exploitatie, geregeld zijn".

Wat verwacht u van de veiligheidsregio's?

"Veel, hoewel ik ook vanuit mijn eigen regio weet dat de totstandkoming een intensief traject kan zijn en de regiovorming dus zijn tijd moet krijgen. In krachtige veiligheidsregio's ligt de toekomst van de multidisciplinaire samenwerking besloten. De veiligheidsregio's bieden ook kansen op een verdere professionalisering van de crisisbeheersing. Ook hier heeft de ASE aanzetten toe gegeven. De burger eist dit ook van de overheid, die wil gewoon snel en goed geholpen worden. Aan ons allen dus een duidelijke opdracht om het gewoon te regelen. Daar moeten we, vind ik, de partners van de regio bij betrekken: dat kunnen andere overheidsdiensten zijn maar zeker ook het bedrijfsleven".

raad multidisciplinaire informatievoorziening veiligheid
MIV